

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Шифр роботи: «Фемінітиви Франція»

ФЕМІНІТИВИ В УКРАЇНСЬКІЙ І ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВАХ:
АКТУАЛЬНИЙ СТАН УЖИВАННЯ

2018–2019 н. р.

АНОТАЦІЯ

Подана науково-дослідницька робота присвячена вивченню словотвірного та функціонального потенціалу фемінітивів в українській і французькій мовах. Робота актуальна, тому що подає найновіші відомості про стан використання фемінітивів у Франції та Україні, різноплановий опис цих назв у контексті їхньої особливої активізації впродовж останнього десятиліття. **Мета роботи** – дослідити динаміку та принципи творення фемінітивів в українських і французьких джерелах різних стилів, а також ставлення до них жителів України та Франції. Для досягнення поставленої мети розв'язано такі **завдання**: описати словотвірні типи іменників із модифікаційним значенням жіночої статі, притаманні французькій і українській мовам; визначити продуктивність тих чи тих засобів творення фемінітивів обох мов; дослідити поширеність різних словотвірних типів у мові преси та в текстах офіційно-ділового стилю мовлення; пояснити можливі причини за певних умов обмеженого користування цими найменуваннями; оцінити актуальне ставлення носіїв мови з України та Франції до практики використання фемінітивів. У праці застосовано описовий, зіставний і почасти кількісний методи, а також методи опитування (анкетування), спостереження, вивчення документальних джерел.

У процесі дослідження встановлено, що в українській і французькій мовах існують моцйні деривати з різноманітними суфіксами, які відрізняються наявністю чи відсутністю певних конотацій, що зумовлює їх розподіл за різними сферами вживання. З уваги на позамовні чинники фемінітиви виходять за межі лише розмовного стилю мовлення й стають надбанням інших стилів: публіцистичного й офіційно-ділового. Ставлення жителів України та Франції до присутності фемінітивів у різних функціональних стилях неоднакове.

Ключові слова: агентив, андронім, моцйний дериват, словотвірна мотивація, стильова стратифікація, фемінітив.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. ТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ФЕМІНІТИВІВ В УКРАЇНСЬКІЙ І ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВАХ.....	7
1.1. Словотворча підсистема.....	7
1.1.1. Творення та функціонування фемінітивів в українській мові	8
1.1.2. Творення та функціонування фемінітивів у французькій мові.....	9
1.2. Стратифікація фемінітивів за сферою вживання.....	10
1.2.1. Фемінітиви в текстах публіцистичного стилю української та французької мов	11
1.2.2. Фемінітиви в розмовному стилі мовлення й у текстах неформальних дописів мережі Інтернет.....	12
1.2.3. Фемінітиви в офіційно-діловому стилі.....	15
РОЗДІЛ II. СПРИЙНЯТТЯ ФЕМІНІТИВІВ У РІЗНИХ СТИЛЯХ МОВЛЕННЯ ЖИТЕЛЯМИ УКРАЇНИ ТА ФРАНЦІЇ.....	19
2.1. Сприйняття фемінітивів жителями України	20
2.2. Сприйняття фемінітивів жителями Франції.....	23
2.3. Взаємооцінка стану вживання фемінітивів носіями української та французької мов	26
ВИСНОВКИ.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	30
ДОДАТКИ.....	33

ВСТУП

Ця науково-дослідницька робота присвячена вивченню словотвірного та функціонального потенціалу фемінітивів в українській і французькій мовах. Фемінітиви – іменники семантико-граматичного жіночого роду, назви, що позначають осіб жіночої статі переважно за родом занять і соціальним становищем, а також за місцем проживання, етнічною належністю тощо. Актуальність роботи визначена бурхливою тенденцією використовувати ці групи слів у різних стилях обох мов, зафіксованою наприкінці ХХ – у першій третині ХХІ століть. Упродовж останнього десятиліття відбувся небачений спалах уживання фемінітивів, що поступово виходять за межі розмовного стилю мовлення й стають надбанням стилів публіцистичного й офіційно-ділового, вибудовуючи, отже, певну закономірну стратифікацію. Її складність змушує по-особливому поставитися до розв'язання низки супровідних проблем, як-от визначення продуктивних словотвірних типів, попередження небажаних конотацій, наявність яких відкидає можливість користуватися цими назвами в мові преси та документації, урахування фактору милозвучності тощо. Ця активізація зумовлена потребами в значному оновленні номінативних засобів мови як наслідок появи/актуалізації значно більшого кола понять, що потребують мовного вираження; у дальшому коригуванні – нормуванні та систематизації різних сегментів словотвірної структури літературних мов; у розширенні загальностилістичних (номінативно-експресивних) і власне стильових можливостей мовного самовираження [12, с. 3].

Таке дослідження вимагає врахування й факту сприйняття цих груп слів носіями мов, що можливо зробити за допомогою методів соціолінгвістики – опитування (анкетування), спостереження, вивчення документальних джерел.

Мета роботи – дослідити динаміку та принципи творення фемінітивів в українських і французьких джерелах різних стилів, а також актуальне

ставлення до них жителів України та Франції. Для досягнення поставленої мети розв'язано такі **завдання**:

1. описати словотвірні типи іменників із модифікаційним значенням жіночої статі, притаманні французькій і українській мовам;
2. визначити продуктивність тих чи тих засобів творення фемінітивів обох мов;
3. дослідити поширеність різних словотвірних типів у мові преси та в текстах офіційно-ділового стилю мовлення;
4. пояснити можливі причини за певних умов обмеженого використання цих найменувань;
5. оцінити ставлення носіїв мови з України та Франції до вживання фемінітивів.

Об'єкт дослідження – фемінітиви як морфологічні одиниці в контексті їхньої структури та функціональності.

Предмет дослідження – словотвірні типи фемінітивів, їхня стилістична диференціація й особливості сприйняття їх мовцями.

За **матеріал дослідження** послугували зібрані з різних джерел (періодичних українських і французьких видань, резюме із сервісів www.work.ua та www.pole-emploi.fr) фемінітиви та результати проведеного соціолінгвістичного дослідження, подані у відповідних словниках і таблицях (див. додатки № 7, № 8).

Методи дослідження зумовлені метою та завданнями роботи. За допомогою описового методу схарактеризовано роль і місце фемінітивів у системі агентивної лексики, розглянуто їх на різних стилістичних рівнях мовлення. Для аналізу емпіричних даних застосовувалися елементи кількісних методів. Зіставний метод слугував для порівняння лінгвістичних і соціолінгвістичних явищ української та французької мов.

Питанням лінгвістичного дослідження гендеру в Україні тією чи іншою мірою присвячені роботи Л. Ставицької (2005), О. Левченко (2010), О. Комова (2014). Гендерну маркованість мовних одиниць вивчали

О. Горошко та Н. Галунова (2006), Н. Куликовська (2006), Л. Саліонович (2006), Ю. Андрійченко (2011), а гендерні особливості перекладу – Е. Васильєва (2010), Л. Рубан (2013). Словотвірну фемінізацію дослідили А. Нелюба (2011), А. Архангельська (2013), О. Тараненко (2015), Н. Малюга (2015). Функціонування фемінітивів описали М. Навальна (2014), А. Марчук (2016), андронімів – В. Познанська (2011).

Особливостям моційних дериватів і процесу фемінізації у французькій мові присвятили власні дослідження Anne-Marie Houdebine-Gravaud (1992), Daniel Elmiger (2000), Elizabeth Dawes (2004), Itsuko Fujimura (2005), Michèle Lenoble-Pinson (2006), Dominique Eriphane (2007), Pascal Gygaх і Noelia Gesto (2007) й ін.

Наукова новизна роботи впливає з поставленої мети, тобто в ній подано різноплановий опис українських і французьких фемінітивів на базі широкого ілюстративного матеріалу.

Структура дослідницької роботи – робота складається зі вступу, розділу I «Творення та функціонування фемінітивів в українській і французькій мовах», розділу II «Сприйняття фемінітивів у різних стилях мовлення жителями України та Франції», висновку, переліку з 25 джерел і додатків (Додаток 1. «Фемінітиви в українській публіцистиці»; Додаток 2. «Фемінітиви у французькій публіцистиці»; Додаток 3. «Аналіз резюме, складених українською мовою»; Додаток 4. «Аналіз резюме, складених французькою мовою»; Додаток 5. «Анкета українською мовою»; Додаток 6. «Анкета французькою мовою»; Додаток 7. «Результати анкети українською мовою»; Додаток 8. «Результати анкети французькою мовою»).

Загальний обсяг роботи складають 79 сторінок, текстова частина – 26.

РОЗДІЛ I

ТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ФЕМІНІТИВІВ В УКРАЇНСЬКІЙ І ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВАХ

1.1. Словотворча підсистема

Грамема жіночого роду іменника – одна з граем несловозмінної (класифікаційної) самостійної морфологічної категорії роду, що в типових виявах має диференційовану сукупність афіксів (флексій і суфіксів) для свого вираження, поєднує семантико-граматичний зміст назв істот на ґрунті їхнього стосунку до жіночої статі та формально-граматичний зміст назв неістот [3, с. 86-87].

Сьогодні широкого поширення в українській і французькій мовах набув суфіксальний спосіб творення фемінітивів. Твірною одиницею виявляється слово чоловічого роду [11, с. 4], що з похідним словом – фемінітивом – перебуває в мутуаційних відношеннях, де в процесі словотвірної мотивації відбувається зміна лексичного значення (наприклад, укр. *автор* → *авторка*). Для іменників парного роду визначальною є еквіполентна опозиція, коли рівноправні, але протилежні значення взаємоусувають одне одного [2, с. 55]. Щодо суфіксальної фемінізації застосовують іще термін «моція» [12, с. 8].

Варто відразу зазначити, що у французькій мові фемінітиви можуть утворюватися шляхом зміни лише детермінатива, наприклад: *un élève* → *une élève*. Жіночий рід, отже, виражений тут за допомогою детермінативів й інших слів, що узгоджуються з іменником [20, с. 642]. До того ж процес активного поширення корелятивних форм жіночого роду впливає на вдосконалення регулярних виявів родової категоризації іменника. Наприклад, у пасивні форманти переходять пов'язані з жіночим родом суфікси **-ш-а**, **-ис-а**, пор: укр. *учитель* – *учительша*, *учителька*; *директор* – *директорша*, *директриса*, *директорка* [3, с. 91]. Поширення корелятивних

форм жіночого роду спостерігаємо й у французькій мові: *docteur – docteure, doctoresse, docteuse, doctrice* (у значенні «*femme médecin*»).

1.1.1. Творення фемінітивів в українській мові

У структурному плані в українській мові існують декілька словотвірних типів:

- 1) деривати із суфіксом **-к-а**, наприклад: *акторка, бухгалтерка, капітанка* тощо. Утворення з таким суфіксом стають позбавлені емоційно-експресивних відтінків, указуючи водночас на жіночу стать особи й належність до відповідної професії [3, с. 91]. Активізується конкуренція між моційними дериватами із цим суфіксом і дериватами із суфіксами **-ес-а, -ис-а**: *поетеса – поетка, актриса – акторка* тощо [12, с. 10];
- 2) деривати із суфіксом **-(н)иц-я**, наприклад: *дослідниця, винахідниця, науковиця* (отже, походять від іменників чол. р. із суфіксами **-ець, -ик**);
- 3) деривати із суфіксом **-(к)ин-я**, як-от: *кіномисткиня, педагогиня, політикиня* й под. Частина слів і досі [там само, с. 10] становлять собою приклади напівсерйозного словотворення в розмовній мові (на кшталт *шефиня, філологиня* й т. ін.).
- 4) деривати із суфіксом **-ш-а** надають журналістським текстам розмовності, а деякі з них, наприклад: *директорша, мільйонерша, професорша, фермерша* й ін., слугують засобом вираження негативної оцінки осіб жіночої статі, іронії тощо [7, с. 3].
- 5) деривати із суфіксом **-их-а** (типу *головиха, повариха*), що мають відтінок розмовності (про значення суфікса **-их-а** і поширеність цього словотвірного типу див. с. 13).

З іншого боку, морфологічну родову належність іменників-назв осіб іншомовного походження, що належать до іменникової відміни з нульовими омонімічними закінченнями, семантично мотивує позамовний чинник – стать

особи. Пор. назви осіб чол. і жін. р.: *дєнді, єфєнді, портьє, рантьє, рефєрі, шєвальє* (чол. р.) і *мєдємуазель, мадам, мїс, мїсїс, пєрі, фрау* (жін. р.) [3, с. 91].

Імена спільного роду, зовнішня форма яких не містить вказівку на означену за статтю особу, передавані формами [...] граматичного жіночого роду, наприклад: *колега, слуга, нероба, задавака, забіяка, зануда* (усе фемінативи) [2, с. 54].

1.1.2. Творення фемінітивів у французькій мові

Для французької мови виокремлюють такі словотвірні типи:

- 1) деривати із суфіксами **-trice/-teuse**, що походять від іменників із суфіксом **-teur**. Якщо «t» з'являється в інфінітиві відповідного дієслова, уживають морфему **-teuse**, наприклад: *menteur* → *menteuse* (бо *mentir*), *porteur* → *porteuse* (бо *porter*); в іншому разі вживають **-trice**, наприклад; *animateur* → *animatrice* (бо *animer*). Винятки становлять: *persécuteur* → *persécutrice* (хоч і *persécuter*), *inspecteur* → *inspectrice* (хоча й *inspecter*), *inventeur* → *inventrice* (хоча й *inventer* у значенні «découvrir»: *l'inventrice d'un trésor*). Щодо *enquêteur*, то його похідні можуть бути *enquêteuse* і *enquêteurice*;
- 2) деривати із суфіксами **-eresse/-oresse**, наприклад: *bailleresse, vengeresse, doctoresse* і под., а також із суфіксом **-euse**, що походять від іменників із суфіксом **-eur**: *chanteuse, coiffeuse, dormeuse* і т. ін. До винятків належать слова *cantatrice, impératrice, ambassadrice, émettrice* абощо;
- 3) деривати із суфіксом **-esse**, як-от: *abbesse, vicomtesse, maîtresse* і под. [23, с. 66-67] (про значення суфікса **-esse** і поширеність цього словотвірного типу див. с. 11).

Трапляються деривати з іншими суфіксами: **-ine** (*héroïne, feillantine, speakerine* тощо), **-ette** (що за його допомогою творять і демінутиви: *merlette, beurette, snobinette*), **-otte** (*Charlotte*), **-onne** (*bufflonne, sauvageonne*), **-ie**

(*Émilie, Léonie*), **-taine** (*cheftraine*), **-aise** (*Basquaise*), **-esque** (*Mauresque*), **-ide** (*sylphide, gnomide, tritonide*) [20, с. 651].

Інший словотвірний тип передбачає утворення фемінітивів за допомогою флексії **-e** (що походить від латинської **-a**: лат. *bonus – bona*): *un ami → une amie*. Додавання цієї флексії до іменника чол. р., що закінчується на невимовлюваний приголосний, спричиняє певні орфографічні та фонетичні зміни (приміром, *un voisin → une voisine, un sportif → une sportive, un paysan → une paysanne* і т. ін.).

Ряд французьких (як і українських) іменників жін. р. утворюється шляхом суплетивізму, тобто від іншого кореня, наприклад: *homme – femme, bélier – brebis, cerf – biche, confrère – consœur, monsieur – madame* абощо; це стосується до дериватів типу *une femme d'affaires, une femme de lettres* (що походять відповідно від *un homme d'affaires, un homme de lettres*) і под. Якщо іменник чол. р. не має відповідника жін. р., до нього додають прикладки «femme» («féminin»), «femelle», наприклад: *un témoin femme (féminin), un professeur femme* (щоправда, сьогодні спостерігаємо вже зафіксовані в словниках [24, с. 648] новотвори типу *une professeure* і т. ін.).

Також можливі запозичені форми жін. р. іншомовних іменників, наприклад: *un pizaiolo → une pizaiola* (італ.), *un torero → une torera* (ісп.), *un señor → une señora* (ісп.) й ін.

1.2. Стратифікація фемінітивів за сферою вживання

Типи словотвірної фемінізації помітно різняться між собою за своїми частотними та стилістично-конотативними характеристиками: в українській мові найчастішим із них виступає, як і до цього, тип із суфіксом **-к-**, але він же, з іншого боку, порівняно більше – у багатьох формах своєї конкретної реалізації – позначений конотаціями розмовності й, отже, тим чи тим ступенем стилістичної зниженості. Саме це, безперечно, уже протягом тривалого часу стоїть на заваді, наприклад, міжстильовому використанню фемінітивів на зразок *діловодка, науковка, облікова, службовка, урядовка* [12,

с. 11]. Французький суфікс **-euse** також може мати пейоративне значення [21, с. 28], а суфікс **-asse** – відверто розмовний, подекуди зневажливий відтінок: *bombasse, cruchasse, feignasse* і под.

1.2.1. Фемінітиви в текстах публіцистичного стилю української та французької мов

На користь активізації словотвірних типів – дериватів із суфіксами **-(н)иц-я, -(к)ин-я** – «працюють» такі важливі фактори, як: 1) у структурному плані – регулярність творення незалежно від кінцевого характеру твірної основи; 2) у стилістичному плані – відсутність у них конотацій розмовності, а для типу на **-(к)ин-я**, крім того, ще й, з одного боку, наявність певної стилістичної піднесеності (пор. також *героїня*), а з іншого, – значно менша продуктивність його в сучасній російській мові, але помітна представленість у мовній практиці діаспори [12, с. 11].

Під час проведення аналізу українських текстів публіцистичного стилю виявлено такі моцйні деривати із цими суфіксами (див. додаток № 1): 1) **-(н)иц-я**: *винахідниця, вишивальниця, гонциця, дослідниця, засновниця, заступниця, керівниця, нападниця, науковиця, очільниця* тощо; 2) **-(к)ин-я**: *біологиня, видавчиня, генералиня, кравчиня, драматургиня, етнологиня, культурологиня, політикиня, соціологиня, хірургиня* й т. ін. Окрім цих дериватів трапляються деривати із суфіксом **-ес-а**: *адвокатеса, гідеса, пілотеса, поетеса* й ін.

Крім того, в українській періодиці були знайдені деривати із суфіксом **-к-а** – попри те, що вони можуть мати конотацію розмовності. Ось їхні приклади: *авторка, адміністраторка, акордеоністка, бухгалтерка, ветеранка, володарка, диригентка, діячка, завідувачка, капітанка* й под.

У французькій мові вибір суфікса також може бути зумовлений його значенням. Скажімо, суфікс **-esse** сьогодні вважається застарілим, а то й принижувальним, і трапляється в обмеженому ряді слів типу *une hôtesse, une mairesse, une maîtresse, une poétesse* [18, с. 22]. У французьких текстах

публіцистичного стилю знайдено деривати із цим суфіксом, деякі з яких уживаються в юридичній мові [18, с. 24] (див. додаток № 2): *fliquesse, ministresse, notairesse, typesse*.

Деривати із суфіксами **-eresse/-oresse** виявилися нечисленні: *défenderesse, doctoresse*. Фемінітиви, утворені за допомогою суфіксів **-teuse/-trice**, численніші: *acheteuse, chanteuse, conteuse, visiteuse; accompagnatrice, collaboratrice, dégustatrice, éditrice, médiatrice* тощо. Зауважимо, що загалом суфікс **-euse** позначає, окрім особи жіночої статі, машини, як-от: *balayeuse, faneuse, moissonneuse* і т. ін., що спричиняє явище полісемії [18, с. 30]. Поміж знайдених дериватів з іншими суфіксами: *beurette* (від *beur*), *cheftaine* (від *chef*).

Доволі поширені фемінітиви, утворені за допомогою флексії **-e**: *académicienne, adjointe, auteure, banquière, brigadière, caissière, candidate, chargée de mission, correspondante, cuisinière, défenseure, députée, doyenne, entraîneuse, gardienne* і под.

Активізація вживання суфіксальних фемінітивів спостерігається також за позначення неживих понять (хоча подібні випадки досі не мають системного впорядкування в граматиках і стилістиках української мови) [12, с. 16]: *Дитяче Євробачення – це щорічний міжнародний конкурс для дітей до 15 років, у якому беруть участь країни-членкині Європейської мовної спілки* (www.hromadske.ua, 09.07.2018).

1.2.2. Фемінітиви в розмовному стилі мовлення й у текстах неформальних дописів мережі Інтернет

Чи не найвагомим стримувальним чинником широкого функціонування фемінітивів в інших стилях, ніж розмовний і публіцистичний, є обмежувальна позначка *розм.*, також інспірована в українській лексикографічній традиції переважно позамовними чинниками. Загалом уважають, що більшість із фемінінних інновацій усе-таки містять відтінок розмовності, проте в мові ЗМІ зафіксовано приклади, коли в процесі

активного функціонування деякі з них здатні поступово втрачати цей відтінок і ставати нейтральними (укр. *плавчиня, борчиня, членкиня*), проникаючи в усі різновиди української мови, навіть ставати надбанням офіційно-ділового й наукового стилів [1, с. 32]. Крім того, у рядах парних протиставлень суфіксам усіх іменників чоловічого роду властива первинна семантична функція особи і вторинна граматична функція роду. В іменниках жіночого роду така закономірність значень не існує [2, с. 56].

В українській мові моційні деривати із суфіксом **-ш-а** належать до розмовного стилю: *бухгалтерша, докторша, професорша, секретарша* тощо. Ми не припустимося помилки, коли скажемо, що вони мають пейоративне значення, адже слугують засобом вираження негативної оцінки осіб жіночої статі, іронії, несхвалення. До того ж суфікс **-ш-а** може позначати віднесеність жінки до чоловіка, як-от: *генеральша* («жінка генерала»), *директорша* («жінка директора» в одному зі значень) і т. ін. Пейоративне значення також має суфікс **-их-а**, уживаний у розмовному стилі, наприклад: *сторожиха* (також «дружина сторожа»), *ткачиха* («дружина ткача»), *повариха* й ін. Щобільше, за допомогою цього суфікса утворюють андроніми – найменування (прізвиська) жінки за ім'ям, прізвищем чи прізвищем чоловіка [4, с. 16]: *Василиха, Ковалиха, Кайдашиха* й под.

У розмовному стилі мовлення, а також у неформальних дописах мережі Інтернет, трапляються фемінітиви, утворені шляхом використання водночас двох формантів, на кшталт *членкиця, журналісткinya, менеджеркиця* тощо, що мають, очевидно, конотацію знижувальності.

У неформальних дописах випадає знаходити неологізми-запозичення, що можуть потрапити до публіцистики. Так сталося, приміром, з фемінітивом *френдеса* (від англ. *friend*). Ось приклад його вживання в статті (де цитовано передмову до книги): *...Після того, як віртуальна фейсбучна френдеса дорікнула, що не тільки у соцмережах слід висловлювати свої думки* (www.zik.ua, 17.07.2014). Треба, однак, зауважити, що не всі запозичення репрезентують розмовний стиль мовлення, як, наприклад, укр.

омбудсвумен – дериват, утворений шляхом суплетивізму (від *омбудсмен*): Російська *омбудсвумен* раптово скасувала зустріч із Денісовою – сповістила смс-кою (www.5.ua, 14.01.2019); укр. блогерка (від *blogger*): *Блогерка* Ліна Квітка також зауважує, що найпершими від нових правил можуть постраждати саме просвітницькі сторінки (www.bbc.com/ukrainian, 11.12.2018). Іншомовні суфікси, за допомогою яких творять демінутиви, зберігають значення зменшеності, потрапляючи до української мови. Це стосується, зокрема, до англіцизму *старлетка* (пор. також фр. *starlette*).

Щодо французької мови можемо констатувати наявність давніших запозичень: *un quaker* → *une quakeresse*, *un speaker* → *une speakerine*, *un barman* → *une barmaid*, *un sportsman* → *une sportswoman* (заст.) абощо. Поміж лексичних запозичень виокремлюємо неологізми, що трапляються в неформальних дописах мережі Інтернет: *bodybildeuse*, *coacheuse*, *facebookeuse*, *freelanceuse*, *instagrammeuse*, *manageuse*, *rewriteuse*, *snapchatteuse*, *trolleuse*, *twitteuse*, *youtubeuse* і т. ін; деякі мають зневажливий відтінок, на зразок *starfuckeuse*, *dealeuse*. Отже, очевидна тенденція, що англіцизми із закінченням **-er (-eur)** утворюють фемінітиви за допомогою суфікса **-euse**. Утім, пейоративне значення наявне в таких питомих французьких фемінітивах, як *briberesse*, *compagnonne*, *cruchasse*, *drôlesse*, *feignasse*, *fliquesse*, *follasse*, *journaleuse*, *rhétrice*, *salonnarde*, *théâtreuse*, *vieillard* і под.

Заслуговує на увагу оказіоналізм *gilette jaune*, що втрачає формально-граматичний рід і набуває семантико-граматичного: ...*se faire appeler Madame LA gilette jaune* (www.bvoltaire.fr, 17.12.2018).

На сьогодні проблема французьких моційних дериватів полягає в такій суперечності: жінка, яку називають, скажімо, *ambassadrice*, працює послом (*ambassadeur*), однак її професія йменована словом, що раніше позначало дружину посла. Тож значення слова *ambassadrice* може сприйматися як пейоративне [21, с. 21].

Додамо, що на ниві мистецтва більшість «благородних» професій жін. р. набувають пейоративної конотації із XVII століття (це головню деривати із суфіксом *-esse*). *Une peintresse*, приміром, лише розмальовує порцеляну. Такі фемінізовані назви професій найчастіше вживані з іронією, звідки й бажання використовувати форму чол. р. для їх позначення [21, с. 23]. Отже, паралельні форми жін. р. до іменників чол. р. часто мають негативний відтінок, пор. *gars* (нейтр.) – *garce* (пейор.), *gouverneur* (влада) – *gouvernante* (обслуговування), *compère* (приятель) – *commère* (пліткарка) тощо [19, с. 8].

Звісна річ, фемінітиви *asphalteuse, michetonneuse, raccrocheuse* поза вибором не можуть бути вжиті у високому стилі, що зумовлене їхньою семантикою (табу).

Кінець кінцем як і українській, французькій мові властива наявність андронімів, наприклад: *la Macronne, la Fillonne, la Belleoubette* (що, до речі, становить собою каламбур зі слів *belle* і *bête*) і т. ін. Щоправда, часто вони відображають негативну оцінку особи.

В українській і французькій мовах існують фемінітиви, що в мовленні виконують роль слів-регулятивів – загальних іменників, уживаних для називання людей і звернення до них [9, с. 100], наприклад: укр. *пані, подруга, добродійка* (що в СУМ-11 має позначку *розм.* [10, с. 324]); фр. *Madame, Mademoiselle* (як відомо, не рекомендоване для застосування, див. циркуляр прем'єр-міністра № 5575/SG від 21 лютого 2012 року [15]).

1.2.3. Фемінітиви в офіційно-діловому стилі

Процес утвердження фемінітивів в офіційно-діловому стилі в українській і французькій мовах неоднаковий. Так, 21 листопада 2017 року прем'єр-міністр Франції Едуар Філіпп ухвалив циркуляр «Про правила фемінізації та складання текстів, публікованих в Офіційній газеті Французької Республіки» [14] (фр. *Circulaire du 21 novembre 2017 relative aux règles de féminisation et de rédaction des textes publiés au Journal officiel de la République française*), у якому чол. р. визначено як нейтральний, закликано

послідовно (крім іменників обопільного роду) фемінізувати назви професій, титулів, звань і посад згідно з посібником *Femme, j'écris ton nom...*, розробленим зусиллями Національного центру наукових досліджень Франції та Національного інституту французької мови. Поряд із тим спонукають уникати інклюзивного написання (фр. *écriture inclusive*), яке передбачає заміну вживання чол. р. (який, відповідно до контексту, має родове значення) уживанням написання, що підкреслює існування форми жін. р. (на кшталт *animalier·ère, chargé·e, monteur·euse* і под.). Спростувала доречність упровадження такого написання й Французька академія, яка у своїй декларації від 26 жовтня 2017 року [17] констатує, що воно шкідливо впливає на мову, призводить до нерозбірливості, створює практичні невігоди для читання, вимови.

В Україні не затверджено якихось офіційних розпоряджень, що схвалили б уживання фемінітивів у діловій документації, хоча трапляються заклики їх легалізувати. Як повідомляє редакція *chytomo.com* [8], «учасники флешмобу публікують пости із тегом #легалізуватифемінітиви, а також надсилають лист секретареві Української національної комісії з питань правопису Ларисі Шевченко із пропозицією додати до нового проекту правопису положення про варіативне вживання іменників-назв професій та посад – поруч із чоловічими формами додати фемінітиви» (29.08.2018).

Виявився показовим аналіз жіночих резюме, складених українською та французькою мовами (див. додатки № 3, № 4). Річ у тім, що фемінітиви позначають осіб жіночої статі не лише за соціальним становищем, місцем проживання, етнічною належністю тощо, але й за родом занять (професійною та суспільною діяльністю). У мові такі назви мають іще й агентивне значення, передане за допомогою відповідних суфіксів для вказівки на особу за дією. Агентиви, отже, трапляються в різних документах офіційно-ділового стилю, зокрема резюме.

Аналіз складених французькою мовою резюме, проведений на базі сервісу *www.pole-emploi.fr*, показав, що в 100 випадках зі 100 вони містять

фемінітиви, проте лише в 20 % від усіх резюме їх використано в найпослідовніший спосіб, а в інших наявні іменники чол. р. (до уваги не взято слова обопільного роду типу *auxiliaire, stagiaire*, водночас зараховано випадки, коли разом із ними стоять атрибути у формі жін. р.: *responsable éditoriale, secrétaire commerciale*).

Загалом досліджено 20 категорій: *employée de banque, affréteuse, musicienne, ouvrière avicole, chercheuse, coiffeuse, ouvrière nettoyeuse, avocate, correctrice, entrepreneuse, fripière, maraîchère, assistante maternelle, employée d'immeuble, infirmière, caissière, chiropractrice, vannière, serveuse en restauration, manageuse*.

У процесі проведення аналізу зафіксовано непослідовність вибору граматичних форм для творення агентивів: скажімо, у різних резюме трапляються і форма *avocat*, і форма *avocate* (№ 36–40), а ось форми *agente, chiropractrice, manageuse* ужито поодинокі, натомість узято їхні відповідники чол. р. Лише у формі жін. р. подано іменники *correctrice, infirmière, musicienne; assistante maternelle agréée* (часом поряд із відповідником чол. р.), *employée d'immeuble* (так само), *fripière* (так само) тощо, що свідчить про їхню більшу усталеність у мові. Зовсім не використано відповідника жін. р. до слова *professeur*. Здебільшого ж у резюме французькою мовою записано агентиви як чоловічого, так і жіночого родів, наприклад: *comédienne-musicienne, professeur de théâtre (ateliers théâtre), chanteuse* (№ 15). Привертає увагу відсутність узгодження в сполученні *ouvrier maraîchère*.

Вивчення складених українською мовою резюме, проведене на базі сервісу www.work.ua, показало, що фемінітиви там наявні лиш у 20 випадках зі 100.

Як і у французьких, в українських резюме трапляються форми агентивів чол. і жін. р.: *офіціант – офіціантка, пакувальник – пакувальниця*. Більшість назв не отримала форми жін. р. (*адміністратор, менеджер, учитель* і т. ін.), лише дериват *прибиральниця*, записаний у кількох

документах, не має в переліку відповідника чол. р. Отже, іменники, що отримали в цих резюме форму фемінитива, ужито переважно на позначення низькокваліфікованого персоналу та представниць творчих професій; іменник *стюардеса* закріплений традиційно. Деякі посади утворені від слів з атрибутивним значенням: *відповідальна, телеведуча*.

Зважаючи на висновки, зроблені на основі складених обома мовами жіночих резюме, можемо виснувати, що фемінитиви мають помітнішу представленість у французькій, аніж українській діловій мові.

Уряди-годи фемінитиви потрапляють і в документи мови судочинства. Так, у травні 2018 року фундація DEJURE оприлюднила результати власного експерименту [5], проведеного на базі Єдиного реєстру судових рішень. Аналітики відібрали 10 фемінитивів і проаналізували їх на предмет уживаності в рішеннях українських судів. Найпоширенішими виявилися деривати *позивачка* (4 163 442 рази), *громадянка* (1 317 982 рази), *відповідачка* (1 278 551 раз), *скаржниця* (27 167 разів), *представниця* (11 457 разів), менш поширений – *юристка* (18 разів, подекуди становить собою одрук), інші ж (*юристка, адвокатка, прокурорка, правничка*) виявилися одруками. Зовсім не вжито фемінитива *членкиня*.

У циркулярі міністра юстиції Франції Ніколь Беллубе від 2 жовтня 2018 року [16] йдеться про впровадження згаданого документа прем'єр-міністра від 21 листопада 2017 року. Привертає увагу заклик до використання слів *procureure, présidente, greffière, directrice des services de greffe, éducatrice, surveillante pénitentiaire, conciliatrice de justice* і под. Наголошено, що терміни «cheffe» замість «chef» і «substitue» замість «substitut» подаються на власний розсуд. У самому документі також ужито назви *Madame la secrétaire générale, Madame la directrice*. Доповідь Міністерства юстиції Франції щодо фемінізації посад [22] містить слова *administratrice civile, assessseure, avocate, directrice, éducatrice, greffière, inspectrice générale, magistrate, présidente*.

РОЗДІЛ II

СПРИЙНЯТТЯ ФЕМІНІТИВІВ У РІЗНИХ СТИЛЯХ МОВЛЕННЯ ЖИТЕЛЯМИ УКРАЇНИ ТА ФРАНЦІЇ

Щоби подати якомога докладніший опис фемінітивів, маємо врахувати ставлення населення до цієї групи слів. Як відомо, дійсна й об'єктивна картина світу відображена в різних мовах неоднаково [6, с. 192]. Позалінгвальні причини, пов'язані зі змінами в суспільному житті, ідеології, впливають на формування словникового складу мови, її стилістичну диференціацію. Можна припустити, що ці причини щодо різних мов так само неоднакові.

Узявши за мету встановити відмінності в сприйнятті фемінітивів у різних стилях мовлення жителями України та Франції, у листопаді – грудні 2018 року ми провели соціологічне дослідження, застосувавши метод опитування. У Google Формах ми склали дві анкети українською та французькою мовами (див. додатки № 5, № 6), призначені відповідно для носіїв української та французької мов. Ці дві анкети мають ідентичну структуру: респондентам запропоновано шість запитань, відповіді на які мали подати нам відомості про їхнє ставлення до фемінітивів в окремих стилях (розмовному, публіцистичному й офіційно-діловому), а також уявлення про використання цих назв в іншій країні (в українському формулюванні записано Францію, у французькому – Україну).

Відповіді на додаткові запитання допомогли нам віднести респондентів до різних номінальних груп (за віком, статтю, місцем постійного проживання, освітою), а також визначити, якою мірою вони відповідали чесно. Кількість отриманих відповідей – 216 (82 чоловіки й 134 жінки віком від 18 до 25 років) на українську анкету та 198 (55 чоловіків і 143 жінки віком від 18 до 25 років) на французьку анкету.

1.1. Сприйняття фемінітивів жителями України

Як зазначає мовознавець О.О. Тараненко, ставлення не тільки різних верств мовного колективу, а й мовознавців-україністів до явища широкої активізації процесів суфіксальної фемінізації в сучасній українській мові істотно варіюється [12, с. 14]. Аналізуючи отримані результати з анкет українською мовою (див. додаток № 7), установлюємо, що, згідно з відповідями на перше запитання, 15,3 % респондентів до вживання фемінітивів у повсякденному мовленні ставляться схвально (регулярно послуговуються ними й вважають, що їх треба використовувати якомога частіше), 13 % – скоріше схвально, 52,8 % – нейтрально (уживають час до часу, та й лише вкорінені в мові фемінітиви), 12,5 % – скоріше негативно, 5,6 % – негативно. Два респонденти не дали на запитання жодної відповіді.

Відсоткове співвідношення відповідей можна подати у вигляді такої секторної діаграми:

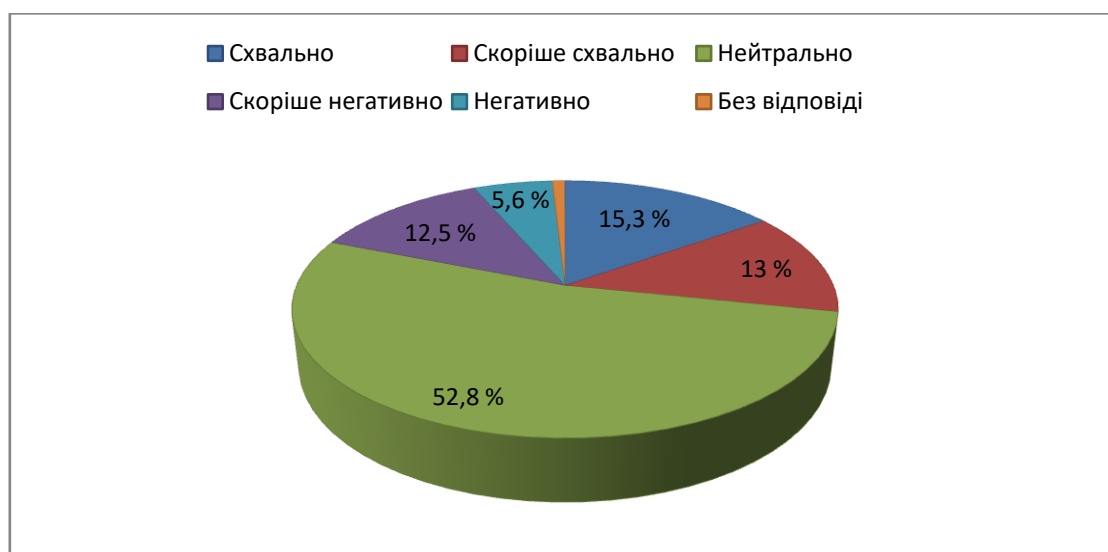

Рис. 1. Відповіді на запитання «Як Ви ставитеся до вживання фемінітивів у повсякденному мовленні?»

Докладнішу картину подають відповіді на друге запитання. За цими відповідями, до практики вживати фемінітивів у публіцистичному й офіційно-діловому стилях 31 % респондентів ставляться схвально (уважаючи, що їх варто якомога частіше використовувати не лише в мас-медіа, але й офіційних документах), 16,2 % – скоріше схвально (не вважаючи

за доцільне їх «легалізувати» в ділових паперах), 25 % – нейтрально, 19 % – скоріше негативно, 8,3 % – негативно (погоджуючись, що фемінітиви не характерні для української мови). Одна особа не дала відповіді:

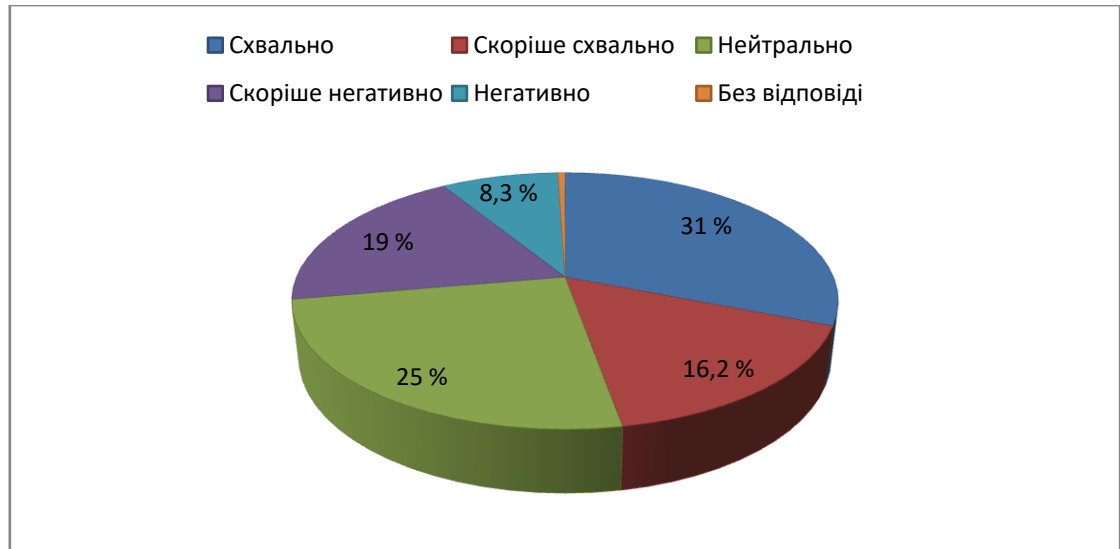

Рис. 2. Відповіді на запитання «Як Ви ставитеся до вживання фемінітивів у газетах, журналах й офіційних документах?»

Можемо подати як припущення, що основні причини поширенішого вжитку фемінітивів на письмі, аніж в усному мовленні, – проблема евфонії (можливе неадекватне сприйняття цих форм на слух, наявність підстави для явища гаплогії: *доцентка кафедри*) і тенденція до економії.

Варто зважати на відмінності в сприйнятті фемінітивів представниками різних статей. Так, уживання фемінітивів у повсякденному мовленні схвалюють 12,2 % чоловіків і 17,2 % жінок, скоріше схвалюють 8,5 % чоловіків і 15,7 % жінок; 48,8 % чоловіків і 54,5 % жінок ставляться до їх застосування нейтрально, 19,5 % чоловіків і 9 % жінок – скоріше негативно, 11 % чоловіків і 2,2 % жінок – негативно (тобто жінки до вживання фемінітивів у розмовному мовленні ставляться позитивніше, ніж чоловіки).

Використання моційних дериватів у газетах, журналах й офіційних документах схвально сприймають 20,7 % чоловіків і 37,3 % жінок, скоріше схвально – 14,6 % чоловіків і 17,2 % жінок, нейтрально – 24,4 % чоловіків і 25,4 % жінок, скоріше негативно – 20,7 % чоловіків і 17,9 % жінок, негативно – 19,5 % чоловіків і 1,5 % жінок; (так само видима перевага жінок у

позитивнішому ставленні до фемінітивів в офіційно-діловому стилі мовлення).

Для перевірки цих відповідей на предмет чесності ми додали три контрольні запитання, у яких запропонували вибрати варіант речення (з фемінітивами чи без них), що респондентам припав до вподоби найбільше. Результати запитання № 3а показали, що 82,4 % від усіх опитуваних віддають перевагу реченню лише з іменником чол. р., 13 % – з паралельним записом іменників чол. і жін. р., 3,7 % подали власні варіанти, 0,9 % не подали жодної відповіді. З відповідей на запитання № 3б довідуємося, що варіант речення лише з іменником чол. р. вподобали 75,5 % від респондентів, паралельне використання з першим іменником чол. р. – 7,9 %, а з першим іменником жін. р. – 13 %, свій варіант указали 3,2 %, не подала відповіді одна особа. У запитанні № 3в 50,5 % респондентів вибрали варіант речення, що містить лише іменники жін. р., а 48,1 % – іменники чол. р.

Деякі респонденти подавали власні варіанти речень. Наприклад, дехто пропонує вживати замість слова *персонажка* іменник *героїня* чи *особа* (*дійова*), хтось наголошує на громіздкості деяких фемінітивів, пропонуючи впровадження інклюзивного написання (типу *програмісти/ки*), а то й наголошує на необхідності визначитися зі словотвірними моделями. Навіть більше, коли одні акцентують на доречності ставити іменник жін. р. перед іменником чол. р. за паралельного їх подавання, дехто сумнівається, що це якось впливає на зміст речення. Наявна пропозиція віддавати перевагу гіперонімам: *До участі запрошені **представники та представниці різних професій**: дизайну, програмування тощо.* Подано й такий варіант іншого речення: *Книгу презентуватиме її **авторка** – Тамара Марценюк, кандидат соціологічних наук, **доцент** кафедри соціології Києво-Могилянської академії, тендерний **експерт** Української Гельсінської спілки з прав людини.* Ці пропозиції так само зумовлені проблемами евфонії (за читання вголос), узгодженості, тенденцією до економії.

Спираючись на подані результати, можемо говорити про загалом нейтральне ставлення жителів України до фемінітивів, а питання про подальше використання цієї групи слів у різних функціональних стилях залишається дискусійним.

1.2. Сприйняття фемінітивів жителями Франції

Ситуація зі сприйняттям фемінітивів населенням Франції дещо інша, ніж та, що склалася в Україні. Після травневих подій 1968 року становище жінок у Франції поступово змінилося. Каталізатором процесу фемінізації став вихід 11 травня 1986 року циркуляра прем'єр-міністра Лорана Фабіуса «Про фемінізацію назв професій, титулів, звань і посад» (фр. *Circulaire du 11 mars 1986 relative à la féminisation des noms de métier, fonction, grade ou titre*).

Аналізуючи отримані результати з анкет французькою мовою (див. додаток № 8), констатуємо, що, згідно з відповідями на перше запитання, 28,3 % респондентів до вживання фемінітивів у повсякденному мовленні ставляться схвально (указуючи, що ними треба користуватися якомога частіше), 35,9 % – скоріше схвально, 24,7 % – нейтрально (застерігаючи від їх надуживання, особливо неологізмів), 7,1 % – скоріше негативно, 3,5 % – негативно. Одна особа не дала відповіді.

У діаграмі співвідношення відповідей має такий вигляд:

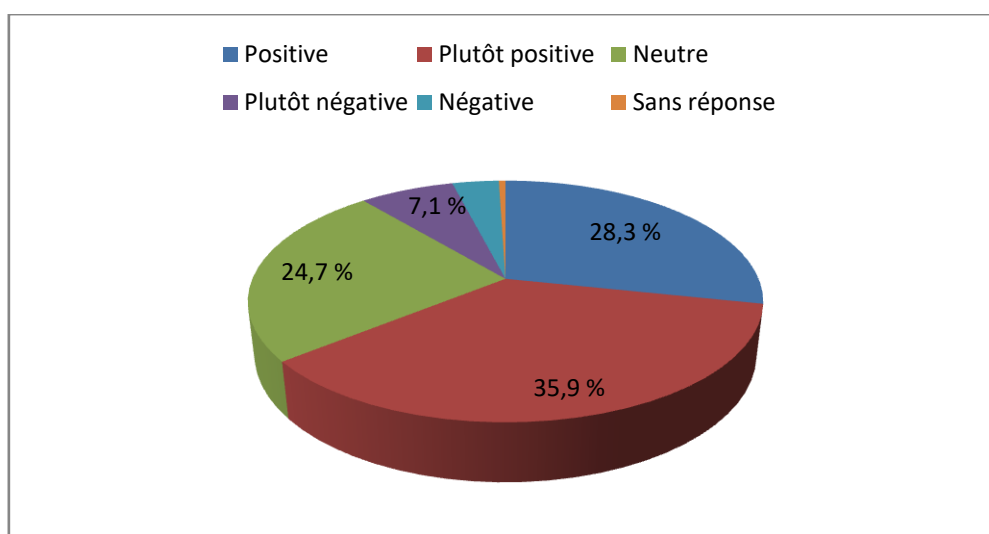

Рис. 3. Відповіді на запитання «Quelle variante caractérise le plus exactement votre attitude envers l'emploi des féminisations dans le langage parlé ?»

За відповідями на друге запитання, до практики послуговуватися фемінітивами в публіцистичному й офіційно-діловому стилях 30,8 % респондентів ставляться схвально (погоджуючись, що їх треба регулярно використовувати в писемному мовленні), 32,8 % – скоріше схвально, 24,2 % – нейтрально, 6,6 % – скоріше негативно, 5,1 % – негативно (підтримуючи, що фемінітиви не характерні для французької мови). Одна особа не дала відповіді:

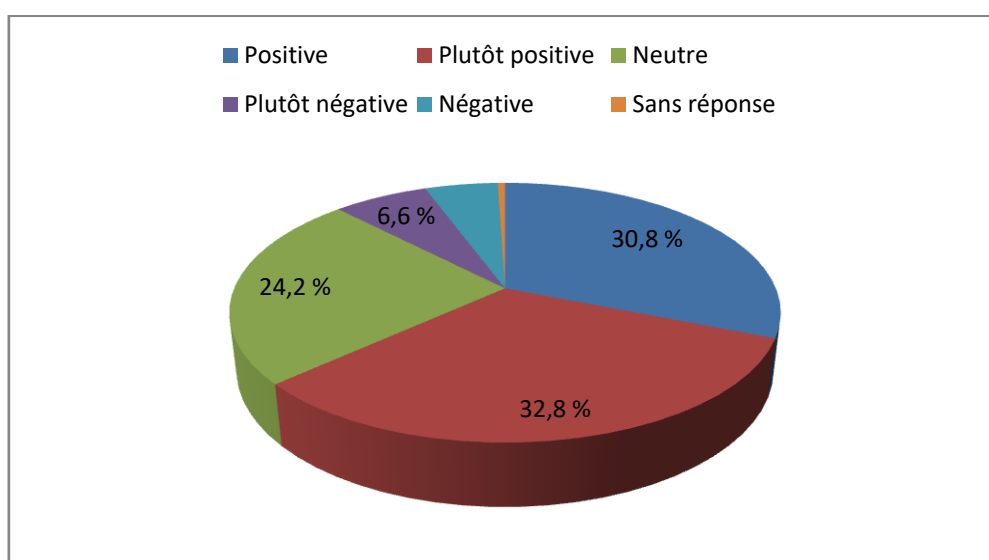

Рис. 4. Відповіді на запитання «Quelle variante caractérise le plus exactement votre attitude envers l'emploi des féminisations dans le langage de la presse et dans les documents officiels ?»

Можна побачити, що респонденти майже однаково сприймають фемінітиви в різних стилях мовлення.

Уживання фемінітивів у повсякденнім мовленні схвалюють 10,9 % чоловіків і 35 % жінок, скоріше схвалюють 32,7 % чоловіків і 37,1 % жінок; 34,5 % чоловіків і 21 % жінок ставляться до їх ужитку нейтрально, 10,9 % чоловіків і 5,6 % жінок – скоріше негативно, 10,9 % чоловіків і 0,7 % жінок – негативно.

Використання моційних дериватів у газетах, журналах й офіційних документах схвально сприймають 14,5 % чоловіків і 37,1 % жінок, скоріше схвально – 32,7 % чоловіків і 32,9 % жінок, нейтрально – 29,1 % чоловіків і 22,4 % жінок, скоріше негативно – 9,1 % чоловіків і 5,6 % жінок, негативно – 14,5 % чоловіків і 1,4 % жінок.

Для перевірки цих відповідей на предмет чесності тут так само додано три контрольні запитання. Результати запитання № 3a показали, що 46,5 % від усіх опитуваних віддають перевагу реченню з формою іменника жін. р. (*maîtresse de conférences*), 52,5 % – з формою іменника чол. р, 1 % подали власні варіанти. З відповідей на запитання № 3b виявили, що варіант речення з формою іменника жін. р. (*procureure générale*) вподобали 81,3 % від респондентів, варіант із формою іменника чол. р. – 17,2 %, свій варіант указали 1 %, не подала відповіді одна особа. У запитанні № 3c 39,4 % респондентів вибрали варіант речення, що містить іменник жін. р. (*doctoresse*), а 55,6 % – іменник чол. р., подали власний варіант речення 4,5 %, не дала відповіді одна особа.

Деякі респонденти подавали власні варіанти речень. Наприклад, один із них звертає увагу на порядок слів, пропонуючи ставити іменники жін. р. на першому місці: *les femmes et les hommes*. Хтось подав пропозицію з користування інклюзивним написанням (*militant.e.s*). Найбільше пропозицій надійшло щодо заміни слова *doctoresse* на *docteur*. Дехто запропонував щодо жінок використовувати іменники чол. р. поряд із детермінативом і атрибутом жін. р: *la procureur générale*, а то й узагалі не узгоджуючи все словосполучення: *Lolita Rubens, maîtresse de conférences en psychologie sociale à IUT Sénart Fontainebleau, a été nommé Chargé de mission « Egalité entre les hommes et les femmes » de l'UPEC*. Іменник *maîtresse*, як завважив інший респондент, найчастіше має пейоративне значення. Ці пропозиції ґрунтуються на проблемах евфонії, уникнення небажаного конотативного значення, побудови речень.

Отже, ставлення жителів Франції до фемінітивів, що мають офіційне визнання з боку уряду, можна схарактеризувати як скоріше позитивне. Треба сказати, що фемінітивів часом уникають, будуючи конструкції обопільного роду, як-от: *le corps étudiantin/la population étudiante* замість *les étudiants, les êtres humains* замість *les hommes/L'Homme, les membres du corps professoral* замість *les professeurs* абощо [25].

1.3. Взаємооцінка стану вживання фемінітивів носіями української та французької мов

На особливу увагу заслуговує запитання № 4 обох анкет. Ми запропонували респондентам підтримати те чи те припущення щодо актуального стану фемінітивів у двох країнах – в Україні (у французькій анкеті) і Франції (в українській анкеті).

Отримані з української анкети відповіді на це запитання такі: 18,1 % – цілком позитивно, 41,2 % – скоріше позитивно, 28,2 % – нейтрально, 5,1 % – скоріше негативно, 3,2 % – негативно, 4,2 % – без відповіді:

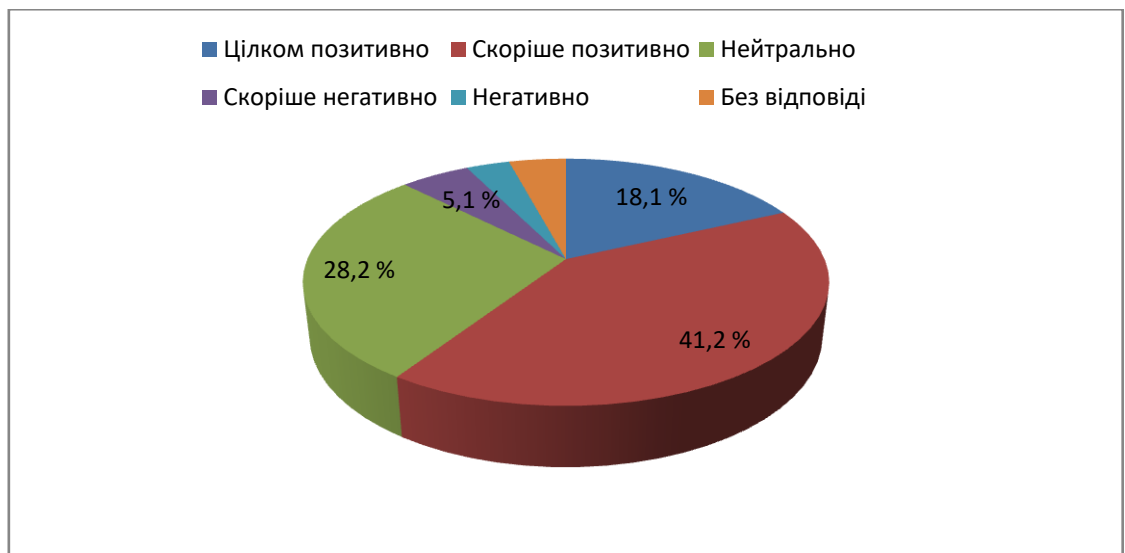

Рис. 5. Відповіді на запитання «На Вашу думку, як ставляться у Франції до вживання фемінітивів?»

Як бачимо, такий результат впритул наближений до реального стану (див. с. 17).

Якщо врахувати розподіл за статтю, результати такі: схвально – 13,4 % і 20,9 % жінок, скоріше схвально – 26,8 % чоловіків і 50 % жінок, нейтрально – 41,5 % чоловіків і 20,1 % жінок, скоріше негативно – 8,5 % чоловіків і 3 % жінок, негативно – 4,9 % чоловіків і 2,2 % жінок. Відповіді на це запитання не дали 4,9 % чоловіків і 3,7 % жінок.

Отримані з французької анкети відповіді на це запитання такі: 5,6 % – позитивно, 18,7 % – скоріше позитивно, 42,4 % – нейтрально, 22,7 % – скоріше негативно, 4 % – негативно, 6,6 % – без відповіді:

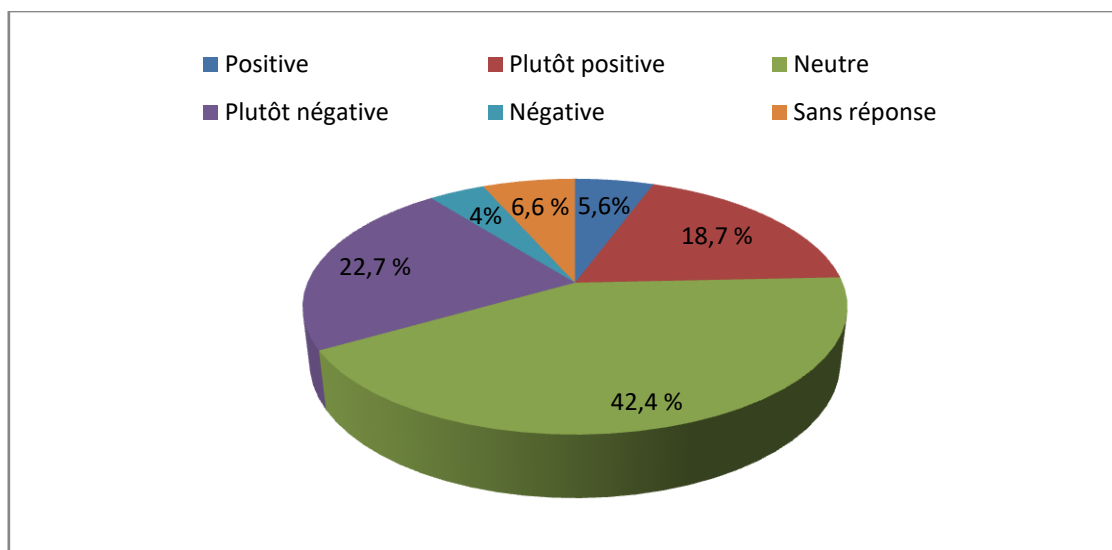

Рис. 6. Відповіді на запитання «Selon vous, comment est l'attitude envers les féminisations en Ukraine ?»

З діаграми видно, що оцінка французьких респондентів стану фемінітивів в Україні так само умовно відповідає дійсності (див. с. 14).

Після врахування розподілу респондентів за статтю результати набули такого вигляду: позитивно – 0 % чоловіків і 8,2 % жінок, скоріше позитивно – 10,9 % чоловіків і 21,7 % жінок, нейтрально – 49,1 % чоловіків і 39,9 % жінок, скоріше негативно – 25,5 % чоловіків і 21,7 % жінок, негативно – 5,5 % чоловіків і 3,5 % жінок, не дали відповіді 9,1 % чоловіків і 5,6 % жінок.

На основі цих результатів можна також припустити, що респонденти проєктують власне ставлення до певного явища на прогноз щодо наявної в іншій країні ситуації з використання фемінітивів.

ВИСНОВКИ

Отже, у цій роботі ми досягли поставленої мети: дослідили динаміку та принципи творення фемінітивів в українських і французьких джерелах різних стилів й актуальне ставлення до них жителів України та Франції.

На дериваційному рівні фемінітиви – назви осіб жіночої статі – мають диференційовану сукупність афіксів, за якими виокремлюють їхні словотвірні типи. Так, в українській мові існують моцйні деривати із суфіксами **-к-а, -ес-а, -ис-а, -(н)иц-я, -(к)ин-я, -ш-а, -их-а**, а у французькій – із суфіксами **-trice/-teuse, -eresse/-oressе, -esse** і низкою інших, а також із флексією **-е**. У значеннєвому плані вони відрізняються наявністю чи відсутністю певних конотацій, що зумовлює їх розподіл за різними сферами вживання.

З уваги на позамовні чинники фемінітиви наприкінці ХХ – у першій третині ХХІ століть виходять за межі лише розмовного стилю мовлення й стають надбанням інших стилів: публіцистичного й офіційно-ділового. У Франції таке їх поширення закріплено на законодавчому рівні, головно циркуляром прем'єр-міністра від 21 листопада 2017 року. Широка представленість фемінітивів наявна і в українських, і у французьких періодичних виданнях, а от щодо ділової документації французька мова зробила значно дальший поступ, ніж українська (наслідок відсутності якихось офіційних розпоряджень, що закріпили б використання фемінітивів в Україні).

Підтримали наші міркування результати проведеного соціолінгвістичного дослідження, яке показало, що ставлення жителів України до послуговування фемінітивами в розмовному мовленні загалом нейтральне, а в публіцистиці й офіційних документах – скоріше схвальне, причому до їх ужитку в будь-якому стилі жінки ставляться позитивніше, аніж чоловіки.

Дещо інша ситуація склалася у Франції: її жителі до впровадження фемінітивів у різних сферах ставляться скоріше позитивно, хоча під час поділу респондентів за статтю рівновага так само не зберігається. Результати запитання № 4 з обох укладених анкет дають підстави вважати, що прогнози чоловіків і жінок щодо ситуації з уживанням цих назв в іншій країні корелюють із їхнім особистим ставленням. Зроблено припущення, що перешкоди, пов'язані з використанням фемінітивів, – проблеми евфонії, узгодженості, тенденція до економії, уникнення небажаного конотативного значення.

Зрештою, питання подальшого розвитку фемінітивів залишається дискусійним, бо для остаточного їх утвердження у мові потрібна щонайменше їхня закріпленість у межах кодифікації літературної норми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Архангельська А. М. До проблеми словотвірної фемінізації в українській мові новітньої доби: традиція і сучасність. 1 / А. М. Архангельська // Мовознавство. – 2013. – № 6. – С. 27-40.
2. Безпояско О. К. Граматика української мови. Морфологія : підручник / Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. – К. : Либідь, 1993. – 336 с.
3. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови : академ. граматики укр. мови / І. Вихованець, К. Городенська ; [за ред. І. Вихованця]. – К. : Пульсари, 2004. – 400 с.
4. Ганич І. Д. Словник лінгвістичних термінів / І. Д. Ганич, І. С. Олійник. – К. : Вища шк., 1985. – 360 с.
5. Колотило М. Феміда і фемінітиви [Електронний ресурс] / М. Колотило. – Режим доступу : <http://longread.dejure.foundation/is-femida-gender-neutral>.
6. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник / М. П. Кочерган. – 2-ге вид., випр. і доповн. – К. : Академія, 2006. – 464 с.
7. Марчук А. О. Особливості семантики і функціонування іменників на позначення осіб жіночої статі [Електронний ресурс] / А. О. Марчук // Матеріали XLV Наук.-техн. конф. гуманітарних підрозділів ВНТУ, (Вінниця, 2–3 берез. 2016) / М-во освіти і науки України, ВНТУ. – Режим доступу : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2016/paper/view/253>.
8. Правописну комісію закликають легалізувати фемінітиви [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу : <http://www.chytomo.com/pravopysnu-komisiuu-zaklykaiut-lehalizuvaty-feminityvy/>.
9. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування / Ярослав Радевич-Винницький. – Львів : СПОЛОМ, 2001. – 224 с.

- 10.Словник української мови : в 11 т. / [ред. колег. І. К. Білодід (голова) й ін.]. – К. : Наукова думка, 1970–1980. – Т. 2 : Г – Ж [ред. П. П. Доценко, Л. А. Юрчук]. – К. : Наукова думка, 1971. – 550 с.
- 11.Тараненко О. О. Принцип андроцентризму в системі мовних координат і сучасний гендерний рух / О. О. Тараненко // Мовознавство. – 2005. – № 1. – С. 3-25.
- 12.Тараненко О. О. Словотворення української мови в аспекті її сучасних системно-нормотворчих тенденцій (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). I / О. О. Тараненко // Мовознавство. – 2015. – № 1. – С. 3-32.
- 13.Circulaire du 11 mars 1986 relative à la féminisation des noms de métier, fonction, grade ou titre [Ressource électronique] / L. Fabius. – Édition officielle. – Paris : JORF, 1986. – Mode d'accès : https://www.legifrance.gouv.fr/jo_pdf.do?id=JORFTEXT000000866501&pageCourante=04267.
- 14.Circulaire du 21 novembre 2017 relative aux règles de féminisation et de rédaction des textes publiés au Journal officiel de la République française [Ressource électronique] / E. Philippe. – Édition officielle. – Paris : JORF, 2017. – Mode d'accès : <https://www.legifrance.gouv.fr/eli/circulaire/2017/11/21/PRMX1732742C/jo/texte>.
- 15.Circulaire n° 5575/SG du 21 février 2012 relative à la suppression des termes « Mademoiselle », « nom de jeune fille », « nom patronymique », « nom d'épouse » et « nom d'époux » des formulaires et correspondances des administrations : mise en ligne : 22/02/2012 [Ressource électronique] / CERFA. – Édition officielle. – Paris : JORF, 2012. – Mode d'accès : http://circulaires.legifrance.gouv.fr/pdf/2012/02/cir_34682.pdf.
- 16.Circulaire sur la féminisation émis par le Ministère de la Justice [Ressource électronique] / N. Belloubet. – Édition officielle. – Paris : JORF, 2017. – Mode d'accès : <https://www.femmes-de-justice.fr/app/download/15837626/Circulaire+sur+la+f%C3%A9minisation..pdf>.

17. Déclaration de l'Académie française sur l'écriture dite « inclusive » adoptée à l'unanimité de ses membres dans la séance du jeudi 26 octobre 2017 [Ressource électronique]. – Mode d'accès : <http://www.academie-francaise.fr/actualites/declaration-de-lacademie-francaise-sur-lecriture-dite-inclusive>.
18. Femme, j'écris ton nom. Guide d'aide à la féminisation des noms de métiers, titres, grades et fonctions [Ressource électronique] / B. Cerquiglini – CNRS, INaLF, 1999. – 124 p. – Mode d'accès : <https://www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/994001174.pdf>.
19. Fracchiolla B. Anthropologie de la communication: la question du féminin en français [Ressource électronique] / B. Fracchiolla. – Mode d'accès : <https://journals.openedition.org/corela/pdf/286>.
20. Grevisse M. Le bon usage : Grevisse langue française : grammaire française / M. Grevisse, A. Goosse. – 14e édition. – Bruxelles : De Boeck Université, DL 2007, cop. 2008. – 1600 p.
21. Jalkanen E. La féminisation des noms de métiers, fonctions, grades et titres en France et au Québec [Ressource électronique] / E. Jalkanen. – Mode d'accès : <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201209092353>.
22. La Féminisation des métiers du Ministère de la Justice : rapport [Ressource électronique] / S. Zientara-Logeay. – Édition officielle. – Paris : Ministère de la Justice, 2017. – Mode d'accès : http://www.justice.gouv.fr/art_pix/rapport_feminisation.pdf.
23. Lagagne R. Difficultés du français : les indispensables / R. Lagagne. – Paris : Éditions Larousse, 2009. – 158 p.
24. Larousse : petit dictionnaire de français. – Paris, 2004. – 1042 p.
25. Les mots de l'égalité. Guide du langage féminisé et épïcène [Ressource électronique] / P. Gygax. – Lausanne : Université de Lausanne, 2018. – Mode d'accès : https://www.unil.ch/egalite/files/live/sites/egalite/files/Egalite_UNIL/Publications%20et%20liens/Guide_mots_egalite_2018.pdf.

ДОДАТКИ

Додаток 1

ФЕМІНІТИВИ В УКРАЇНСЬКІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ

Авторка, жін. – У жовтні ЄСПЛ безстроково заборонив слідчим отримувати дані з мобільних **авторки** та ведучої програми «Схем» Наталки Седлецької (www.radiosvoboda.org, 21.11.2018).

Адвокатеса, жін. – 2 квітня ми з Катериною Власюк (**адвокатеса** телеведучої, – ред.) виграли суд щодо захисту прав моїх дітей <...> (www.zaxid.net, 03.04.2018).

Адміністраторка, жін. – У Франківській відділ поліції звернулася за допомогою 29-річна **адміністраторка** одного із львівських ресторанів (www.zaxid.net, 24.07.2018).

Акордеоністка, жін. – ...справжнім віртуозом показала себе **акордеоністка** семикласниця Олеся Мельницька (www.myvin.com.ua, 11.03.2013).

Акторка, жін. – **Акторка** розпочала кар'єру в підлітковому віці, з'явившись у ситкомі «Леся+Рома» (www.hromadske.ua, 13.10.2016).

Аматорка, жін. – Від мами (вона була артистка-аматорка) у нашій родині схильність до мистецтва (www.umoloda.kiev.ua, 16.01.2018).

Амбасадорка, жін. – «<...> І це честь для нас бути партнерами програми», – сказала **амбасадорка** (www.zaxid.net, 03.09.2018).

Біологиня, жін. – ...Корисні рецепти на щодень від **біологині** Дарії Озерної (www.umoloda.kiev.ua, 03.10.2018).

Блогерка, жін. – **Блогерка** Ліна Квітка також зауважує, що найпершими від нових правил можуть постраждати саме просвітницькі сторінки (www.bbc.com/ukrainian, 11.12.2018).

Бухгалтерка, жін. – Також раніше **бухгалтерка** Манафорта зізналася у підробці його документів для зменшення податків (www.hromadske.ua, 04.08.2018).

Ветеранка, жін. – До позитивних ознак дослідники віднесли наявність в Україні системи реінтеграції ветеранів та **ветеранок** до цивільного життя, яка передбачає широкий спектр медичних послуг, психологічну реабілітацію, соціальні пільги та гарантії (www.ukrinform.ua, 06.12.2018).

Видавчиня, жін. – У зустрічі, окрім автора, візьмуть участь **видавчиня** й поетеса Мар'яна Савка, а також відома українська диригентка Оксана Линів (www.zaxid.net, 11.07.2018).

Винахідниця, жін. – Львівська **винахідниця** витратить міжнародні гранти на вдосконалення своєї медичної розробки (www.zaxid.net, 29.05.2018).

Вихователька, жін. – **Вихователька** дитсадка у Житомирі крала у дітей прикраси та здавала їх у ломбард (www.zaxid.net, 29.12.2018).

Вишивальниця, жін. – Львівська **вишивальниця** презентувала виставку Богородиць в українських строях (www.zaxid.net, 17.12.2018).

Відповідачка, жін. – Однак, на перше засідання **відповідачка** не з'явилась і слухання справи перенесли (www.zaxid.net, 29.08.2018).

Вогнеборка, жін. – У 1996 році, коли 29 січня, тоді ще у День пожежної охорони, в родині Маркович народилася донечка Наталія, навіть колеги Михайла Марковича жартували: не інакше як **вогнеборка** майбутня з'явилася на світ (www.zaxid.media, 03.11.2018).

Водійка, жін. – **Водійка** легковика на Одещині намагалася об'їхати собаку і занастила власного сина (www.zaxid.net, 04.08.2018).

Волейболістка, жін. – Український прапор на відкритті Паралімпійських ігор нестиме **волейболістка** Приваліхіна Маргарита (www.hromadske.ua, 07.09.2016).

Володарка, жін. – Мисткиня з Горішніх Плавнів – **володарка** гран-прі конкурсу мініатюр серед педагогів позашколля (poltava.to, 11.10.2018).

Волонтерка, жін. – На Закарпатті 90-річна **волонтерка** отримала нагороду за допомогу бійцям АТО (www.zaxid.net, 07.12.2016).

Вчена, жін. – Міносвіти: українська **вчена** отримала аналог «Нобелівки» для математиків (www.radiosvoboda.org, 26.01.2017).

Вчителька, жін. – **Вчителька** з Львівщини увійшла до фіналу конкурсу *Global Teacher Prize Ukraine* (www.zaxid.net, 01.09.2018).

Генералиня, жін. – *Якщо ми запрошуємо жінку-генерала не української армії, то вона ж не знає, що вона носій не чоловічої професії. Ми маємо називати її генералиня* (50vidsotkiv.org.ua, 20.11.2017).

Гідеса, жін. – *Першою до Центру прийшла Богданка Макарчук, луцька інста-гідеса* (www.visitlutsk.com, 08.09.2018).

Гонщиця, жін. – *У німецької гонщиці «Формули-3» внаслідок аварії – перелом хребта* (www.ukrinform.ua, 18.11.2018).

Гравчиня, жін. – *Гравчиня Тетяна Гаврильчик – найцінніша за тиждень в жіночій Суперлізі* (www.rivnepost.rv.ua, 06.12.2018).

Диригентка, жін. – *Диригентка з Львівщини керуватиме оркестром австрійської опери* (www.zaxid.net, 02.02.2017).

Діячка, жін. – *Суд в Іспанії вимагає арешту каталонської діячки, яка втекла до Швейцарії* (www.dw.com/ukrainian, 22.02.2018).

Дослідниця, жін. – *Зокрема, на цьому історично-кулінарному поприщі значних успіхів досягла львівська дослідниця галицької кухні Маріанна ДУШАР* (www.day.kyiv.ua, 10.08.2018).

Драматургиня, жін. – *Увесь текст писала польська драматургиня Йоанна Віховська і актори* (www.zaxid.net, 12.07.2018).

Етнологиня, жін. – *Стилістка, дизайнерка одягу, етнологиня, майстриня вишивки Олена Дідик грає подругу Ганни – Олену* (www.umoloda.kiev.ua, 10.08.2018).

Завідувачка, жін. – *Завідувачку звинуватили у тому, що вистави для дітей у садочку, як-от лялькового театру, завідувачка погодилась проводити тільки за умови, якщо отримає 20 % від суми, яку батьки планують заплатити артистам* (www.zaxid.net, 24.11.2018).

Засновниця, жін. – *У Львові засновниця Zero Waste Austria поділиться найуспішнішими проектами організації* (www.zaxid.net, 26.10.2018).

Заступниця, жін. – *Ще одна заступниця голови ЛОДА написала заяву на звільнення* (www.zaxid.net, 06.12.2018).

Інженерка, жін. – ...Розповідає **інженерка** Ботанічного саду Львівського університету **Марія Надрага** (www.zaxid.net, 18.05.2018).

Канцлерка, жін. – **Канцлерка** Німеччини **Ангела Меркель** удостоєна нагороди ордена францисканців «Лампада миру» (www.zaxid.net, 16.12.2017).

Капітанка, жін. – «...Це можливо лише завдяки чирлідінгу», – розповідає **капітанка** команди (www.hromadske.ua, 04.12.2018).

Керівниця, жін. – **Керівниця** львівського управління юстиції стала заступницею міністра (www.zaxid.net, 05.07.2018).

Керманичка, жін. – У **Вінковецькому районі** юна **керманичка** фіри не впоралась з керуванням (www.khm.depo.ua, 14.08.2018).

Кіномисткиня, жін. – З нагоди Міжнародного жіночого дня та Свята короткого метра в центрі уваги – твори молодих французьких **кіномисткинь**, представлені у двох короткометражних програмах (www.institutfrancais-ukraine.com, 06.03.2018).

Композиторка, жін. – Львівська **композиторка** отримала Шевченківську премію за вистраждані твори (www.zaxid.net, 01.03.2017).

Кондукторка, жін. – **Кондукторку** тролейбуса у Чернівцях оштрафували на 3000 грн за негідну поведінку (www.zaxid.net, 10.07.2018).

Користувачка, жін. – Відео оприлюднила **користувачка** Facebook **Олена Степановна** (www.radiosvoboda.org, 21.10.2017).

Корупціонерка, жін. – Суд визнав колишню **керманичку** **Рахівщини** **корупціонеркою** (www.trubyna.org.ua, 14.01.2015).

Кравчиня, жін. – Її **мати-кравчиня** в сорокових підпільно шила синьо-жовті прапори (www.zaxid.net, 26.03.2014).

Культурологиня, жін. – До її складу також увійшли **культурологиня** **Ганна Чміль** (екс-голова **Держкіно**) <...> (www.zaxid.net, 07.07.2016).

Кураторка, жін. – <...>, – повідомила **ZAXID.NET** **Ганна Гаврилів**, **куратора** ініціативної групи з відродження **Поморянського замку** (www.zaxid.net, 26.06.2018).

Лаборантка, жін. – **Лаборантка** палати інтенсивної терапії **Олеся** розповідає: <...> (www.zaxid.net, 11.06.2018).

Майстриня, жін. – *Львівська майстриня бойових мистецтв Олена Овчиннікова перевтілилася в автослюсарку* (www.zaxid.net, 16.02.2018).

Міністерка, жін. – *Участь у передачі транспорту взяла міністерка освіти і науки України Лілія Гриневич* (www.zaxid.net, 17.08.2018).

Нападниця, жін. – *Головна героїня фільму – нападниця одного з київських клубів, 20-річна Аліна* (www.radiosvoboda.org, 22.07.2018).

Науковиця, жін. – *Українська науковиця отримала престижну премію з математики* (www.zaxid.net, 26.01.2017).

Начальниця, жін. – *Відповідний наказ підписала начальниця управління освіти Львівської міськради Зоряна Довганик* (www.zaxid.net, 27.10.2017).

Одиначка, жін. – *...Побували в сім'ях, де дітей виховують мамі-одиначки (батьки-одиначки)* (www.dp.sfs.gov.ua, 21.12.2017).

Очільниця, жін. – *Очільниця столиці Каталонії висловилася проти самопроголошення незалежності* (www.zaxid.net, 10.10.2017).

Парламентарка, жін. – *Також, за словами парламентарки, голова комітету з питань свободи слова Вікторія Сюмар вибачилася перед журналістами за «поведінку свого колеги по парламенту»* (www.radiosvoboda.org, 03.10.2018).

Паспортистка, жін. – *<...>, – розповіла паспортнистка ЛКП «Варшавське – 407» Оксана Захарко* (www.zaxid.net, 10.10.2013).

Педагогиня, жін. – *...Педагогиня з креативним підходом до вивчення екології Марія Мех* (www.zaxid.net, 05.12.2018).

Перекладачка, жін. – *Львівська перекладачка Наталія Іваничук отримала найвищий орден короля Норвегії* (www.zaxid.net, 05.06.2018).

Переможниця, жін. – *Переможниця першого Євробачення померла у 94 роки* (www.hromadske.ua, 24.03.2018).

Перукарка, жін. – *Ірина Раєвська, рівненська перукарка, разом зі збірною України виборюватиме чемпіонський титул на міжнародному конкурсі з перукарської майстерності* (www.zaxid.media, 06.09.2018).

Пілотеса, жін. – Німецька **пілотеса** Софія Фльорш потрапила у важку аварію під час перегонів серії «Формули-3» в китайському Макао (www.ukrinform.ua, 18.11.2018).

Поетка, жін. – 28 липня після важкої хвороби пішла з життя відома польська рок-співачка та **поетка**, солістка у 1976–2008 роках легендарної групи *Maanam Kora* (www.zaxid.net, 28.07.2018).

Політикиня, жін. – Сама **політикиня** перебуває в Швейцарії (www.dw.com/ukrainian, 22.02.2018).

Публіцистка, жін. – Зокрема, дослідниця та **публіцистка** Гульнара Бекірова, історик Андрій Іванець, журналіст Осман Пашаєв та багато-багато інших (www.golos.com.ua, 04.12.2018).

Ріелторка, жін. – Мрії вимірюються не **грошима**, – волинська ріелторка Лариса Мусійчук (www.zaxid.media, 09.03.2017).

Секретарка, жін. – Як встановив суд, за виділення землі для себе голосувала **секретарка** сільської ради (www.zaxid.net, 28.03.2018).

Соціологиня, жін. – Утім, за даними мадрридської **соціологині** Габрієли Роспідє, багатьох іспанців обурює навіть не сам факт ексгумації (www.dw.com/ukrainian, 24.08.2018).

Спікерка, жін. – <...> перша віце-спікерка Верховної Ради, представниця України в гуманітарній підгрупі Тристоронньої контактної групи щодо врегулювання на Донбасі Ірина Геращенко нагадала, що <...> (www.dw.com/ukrainian, 30.01.2019).

Спортсменка, жін. – Борчиня Алла Черкасова – найкраща **спортсменка** місяця у Львові та в Україні (www.zaxid.net, 09.11.2018).

Стоматологиня, жін. – <...>, – повідомила лікарка-**стоматологиня**, ортопедка Оксана Лісень (www.zaxid.net, 13.07.2018).

Сценаристка, жін. – Галина Павловська, відома чеська письменниця, **сценаристка** і телеведуча (www.radiosvoboda.org).

Творчиня, жін. – Дитяча письменниця, **творчиня** літературного та мультиплікаційного персонажа «Капітошки» Наталя Гузєєва відсудила понад 500 тис. грн в одеських виробників тістечок (www.zaxid.net, 27.06.2016).

Теоретикиня, жін. – Виставка демонструє зв'язки естетичних концепцій видатної львівської письменниці й **теоретикині** мистецтва Дебори Фогель з авангардними мистецькими практиками у міжвоєнний період, зокрема, з творчістю митців львівської групи *Artes* (www.zaxid.net, 01.12.2017).

Фахівчиня, жін. – «Львівська область є в числі перших трьох, що мають найвищу захворюваність по всій Україні», – зазначила **фахівчиня** (www.bbc.com/ukrainian, 02.10.2018).

Форвардка, жін. – <...> легка **форвардка** – Анна Ольховик (Київ-Баскет) (www.rivnepost.rv.ua, 06.12.2018).

Фотографиня, жін. – Як пояснює **фотографиня**, це створює картинний ефект, який досить популярний на Заході (www.zaxid.net, 19.10.2018).

Френдеса, жін., розм. – ...Після того, як віртуальна фейсбучна **френдеса** дорікнула, що не тільки у соцмережах слід висловлювати свої думки (www.zik.ua, 17.07.2014).

Фундаторка, жін. – Також у фінал автоматично потрапили Україна як країна, що приймає конкурс, і Італія, Велика Британія, Іспанія, Німеччина, Франція як країни-**фундаторки** «Євробачення» (www.ukranews.com, 12.05.2017).

Футболістка, жін. – Документальний фільм про жінок-**футболісток** в Україні переміг на кінофестивалі в Одесі (www.radiosvoboda.org, 22.07.2018).

Хірургиня, жін. – <...>, – зазначила Анна Смесико, учасниця школи, майбутня **хірургиня** Дніпра (www.dniprograd.org).

Хокейстка, жін. – Спеціальний приз отримала юна **хокеїстка** зі Львова Наталка Козачук, яка вже три роки захищає хокейні ворота у команді хлопців (www.zaxid.net, 26.06.2018).

Чирлідерка, жін. – ...Як тренуються та перемагають найстарші **чирлідерки** України (www.hromadske.ua, 04.12.2018).

Членкиня, жін. – Дитяче Євробачення – це щорічний міжнародний конкурс для дітей до 15 років, у якому беруть участь країни-**членкині** Європейської мовної спілки (www.hromadske.ua, 09.07.2018).

Шефиня, жін. – Його **шефиня** Наталія Корчак прийняла від нас декларацію Сорочинських (www.hromadske.ua, 21.07.2017).

Додаток 2

ФЕМІНІТИВИ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ

Académicienne *nf* – *À son arrivée dans les locaux du Figaro, Dominique Bona, huitième académicienne reçue sous la Coupole, a le pas tranquille* (www.lefigaro.fr, 26.05.2018).

Accompagnatrice *nf* – *Que dit vraiment le droit au sujet des accompagnatrices voilées ?* (www.lefigaro.fr, 13.12.2017).

Acheteuse *nf* – *Son élégance, sa passion et sa franchise bienveillante avaient fait de cette acheteuse visionnaire une figure incontournable du secteur* (www.lemonde.fr, 10.04.2015).

Actrice *nf* – *Romy Schneider, une actrice fascinante au destin tragique* (www.lefigaro.fr, 15.09.2018).

Adjointe *nf* – *L'élue, adjointe en charge de l'événementiel, a déposé plainte vendredi dernier au commissariat, en son nom propre et au nom de la mairie, a indiqué le magistrat* (www.lefigaro.fr, 05.03.2018).

Administratrice *nf* – *Marie Dabadie, administratrice du Goncourt* (www.lemonde.fr, 03.11.2016).

Agencièrè *nf* – *Après avoir été correspondante de La Croix en Normandie et agencièrè au desk économique de l'AFP à Londres, j'ai remonté la Seine et accosté au rivage numérique du Monde en 2012* (www.lemonde.fr).

Agricultrice *nf* – *La jeune agricultrice incarne, depuis les hautes terres du Mené, les bouleversements d'une profession dans laquelle les femmes sortent de l'ombre* (www.lemonde.fr, 25.02.2017).

Amatrice *nf* – *Tueur de l'Oregon: la mère amatrice d'armes* (www.lefigaro.fr, 06.10.2015).

Ambassadrice *nf* – *L'ambassadrice de France au Mali rappelée prématurément* (www.lemonde.fr, 06.10.2018).

Ambulancière *nf* – *Selon une ambulancière de 35 ans, la conductrice était au volant d'un 4x4 Audi, «a fait un premier à-coup, un second, puis a foncé»* (www.lefigaro.fr, 17.11.2018).

Apparitrice *nf* – *Motif : une apparitrice a surpris la jeune musulmane en train de faire sa prière dans les toilettes de la faculté* (www.lavoixdunord.fr, 20.01.2017).

Assistante *nf* – [...] *témoigne Deborah, assistante sociale dans le 14e arrondissement* (www.lemonde.fr, 09.12.2016).

Auteure *nf* – *En Espagne, une auteure à l'intrigant pseudonyme* (www.lefigaro.fr, 16.07.2018).

Aviatrice *nf* – *L'aviatrice Amelia Earhart aurait bel et bien disparu sur l'île de Nikumaroro* (www.lemonde.fr, 16.03.2018).

Avocate *nf* – *La marque «Benalla» déposée par une avocate* (www.lefigaro.fr, 26.09.2018).

Backpackeuse *nf* – *D'abord une backpackeuse, bien loin des clichés, que j'avais rencontrée et qui m'avait donnée envie d'aller à Cuba* (start.lesechos.fr, 25.10.2017).

Banquière *nf* – *La banquière invitée, Marie-Anne Barbat-Layani, directrice générale de la Fédération bancaire française, valide les réponses et en profite pour glisser quelques notions budgétaires* (www.lemonde.fr, 13.03.2018).

Beurette *nf* – *La "beurette" de banlieue devenue chef d'orchestre* (www.lemonde.fr, 18.06.2013).

Brigadière *nf* – *Le couple, une brigadière en poste à Aulnay-sous-Bois et son compagnon, également policier en Seine-Saint-Denis, ont été agressés devant leur fille de trois ans par deux hommes alors qu'ils sortaient de chez des amis* (www.lemonde.fr, 06.07.2018).

Cadreuse *nf* – *Cadreuse pour la publicité et les clips vidéo pendant neuf ans, la cinéaste a commencé fort dans le septième art* (www.madame.lefigaro.fr, 04.05.2018).

Caissière *nf* – *Le mythe du magasin sans caissière refait surface* (www.lefigaro.fr, 13.07.2018).

Candidate *nf* – *À Paris, une élue LaREM «pense» à être candidate* (www.lefigaro.fr, 21.09.2018).

Cantatrice *nf* – *Dix-neuf ans après son « Vivaldi Album », la cantatrice italienne revient à ses amours avec un disque magistral* (www.lemonde.fr, 30.11.2018).

Cascadeuse *nf* – *Des témoins, cités par le quotidien « Vancouver Sun », ont raconté que la jeune cascadeuse a perdu le contrôle de sa moto qui est monté sur le trottoir avant de percuter la devanture vitrée au bas d'une tour en plein centre-ville* (www.lefigaro.fr, 15.08.2017).

Cavalière *nf* – *La cavalière, engagée au Saut Hermès au Grand Palais, vit entre la France et les Etats-Unis, où elle soutient sa carrière sportive en vendant des chevaux prêts à sauter* (www.lemonde.fr, 16.03.2018).

Chanteuse *nf* – *La chanteuse de 25 ans a conquis l'Espagne en mêlant tradition et modernité* (www.lemonde.fr, 30.11.2018).

Chargée (de ...) *nf* – *Elle devient chargée de mission sur les questions de gestion prévisionnelle des emplois et des compétences* (www.lemonde.fr, 21.05.2015).

Chasseuse *nf* – *Une chasseuse de girafe traquée sur les réseaux sociaux* (www.lefigaro.fr, 04.07.2018).

Cheftaine *nf* – *Pour poursuivre ses activités durant la saison 2016–2017, le groupe doit renforcer son équipe de chefs et cheftaines* (www.leparisien.fr, 21.07.2016).

Chercheuse *nf* – *La chercheuse, qui avait contribué au renouvellement des études littéraires, est morte le 29 septembre à Paris* (www.lemonde.fr, 03.10.2018).

Chevalière (de la Légion d'honneur) nf – *L'ancienne ministre et ex-députée de Paris Françoise de Panafieu a été nommée **chevalière de la Légion d'honneur** (www.lemonde.fr, 20.04.2014).*

Chirurgienne nf – *La « une » du magazine, publiée le 3 avril, a inspiré Susan Pitt, une **chirurgienne** endocrinologue basée dans le Wisconsin (www.lemonde.fr, 27.04.2017).*

Chômeuse nf – *La **chômeuse** insiste et l'agence accepte finalement de lui donner une feuille de papier pour imprimer des CV qu'elle devait déposer dans des agences d'intérim (www.lefigaro.fr, 26.11.2018).*

Chroniqueuse nf – *La **chroniqueuse** du Figaro, ancienne de la bande à Ruquier dans «On n'est pas couché», va prendre la direction de la rédaction du newsmagazine en remplacement de Renaud Dély, parti sur France Info (www.lefigaro.fr, 03.09.2018).*

Coiffeuse nf – *...même si l'on a une préférence pour le salon et la **coiffeuse** Maël [...] (www.lefigaro.fr, 16.10.2018).*

Collaboratrice nf – *La Russie a expulsé une **collaboratrice** de l'ambassade d'Allemagne à Moscou (www.lefigaro.fr, 15.11.2014).*

Colonelle nf – *Professionnellement, elle est Mme la **colonelle** Lejeune – le grade d'officier supérieur le plus élevé – à la tête, depuis août dernier, du groupement de la gendarmerie de l'Essonne (www.lefigaro.fr, 17.12.2018).*

Compétitrice nf – *L'ancienne **compétitrice** a pimenté sa quête en exigeant que chaque sommet soit rallié à pied, depuis les vallées, sans utiliser de remontées mécaniques. (www.lemonde.fr, 25.12.2018).*

Conductrice nf – *La **conductrice** ayant renversé une femme " gilet jaune " mise en examen (www.lefigaro.fr, 18.11.2018).*

Conférencière nf – *La jeune **conférencière** avance une hypothèse : il faut que les robots et leurs propriétaires contribuent (www.lefigaro.fr, 07.10.2018).*

Conseillère nf – *Nommée **conseillère** économique et financière, cette ancienne responsable du département Europe de Bank of America – Merrill Lynch*

aura donc la lourde tâche de réfléchir aux destinées financières de la France socialiste (www.lemonde.fr, 10.06.2014).

Consœur *nf* – Notre **consœur** constate que les femmes journalistes, plus nombreuses que les hommes à travailler en contrats courts ou en piges, payent aussi le prix de leur précarité (www.nouvelobs.com, 16.02.2019).

Contemporaine *nf* – L'essai « De la littérature... » et les romans « Delphine » et « Corinne ou l'Italie », réédités, révèlent en Mme de Staël une **contemporaine** (www.lemonde.fr, 03.06.2017).

Conteuse *nf* – La **conteuse**, comédienne et écrivaine haïtienne Mimi Barthélémy s'en est allée délivrer ses histoires sous d'autres cieux (www.lemonde.fr, 30.04.2013).

Contrôleuse *nf* – La **contrôleuse** des prisons veut des alternatives (www.lefigaro.fr, 08.08.2016).

Convoyeuse de fonds *nf* – Une **convoyeuse de fonds** dérobe 265 000 euros (www.lemonde.fr, 21.10.2014).

Correctrice *nf* – Muriel Gilbert, **correctrice** au Monde, nous fait partager son métier et son amour de la langue française dans un agréable ouvrage, plein d'humour et d'érudition, qui ravira les obsédés de la coquille et les intransigeants de l'orthographe (www.lefigaro.fr, 02.03.2017).

Correspondante *nf* – La **correspondante** à Pékin de l'hebdomadaire français L'Obs, Ursula Gauthier, a indiqué aujourd'hui avoir reçu la confirmation par les autorités chinoises qu'elle serait de facto expulsée du pays le 31 décembre, [...] (www.lefigaro.fr, 25.12.2015).

Cosméticienne *nf* – [...] la **cosméticienne** se met à analyser les spécificités de chaque couleur de peau, ses besoins et ses exigences (www.madame.lefigaro.fr, 07.11.2014).

Costumière *nf* – **Costumière**, un métier qui a de l'étoffe (www.lemonde.fr, 26.12.2017).

Coureuse *nf* – *La Britannique Jennifer Meadows, spécialiste du 800 m, est l'une des rares coureuses à afficher son soutien à Semenya (www.lemonde.fr, 19.08.2016).*

Courtisane *nf péjoratif* – *Rien de commun, en effet, entre une courtisane fortunée et la fille qui arpente le trottoir (www.lemonde.fr, 03.12.2013).*

Créatrice *nf* – *Muriel Tramis, première créatrice de jeux vidéo décorée de la Légion d'honneur (www.lemonde.fr, 19.07.2018).*

Cuisinière *nf* – *Sarah Savoy est musicienne et cuisinière cajun (www.lemonde.fr, 17.10.2014).*

Danseuse *nf* – *Valentine Colasante, nouvelle danseuse étoile de l'Opéra de Paris (www.lemonde.fr, 06.01.2018).*

Défenderesse *nf* – *Eleanor Roosevelt, veuve du président Franklin Roosevelt, ardente défenderesse des droits de l'Homme fut la première présidente de la Commission des droits de l'homme des Nations Unies en 1946 (www.franceculture.fr, 13.12.2018).*

Défenseure *nf* – *La défenseure iranienne des droits humains a été transférée devant le bureau du procureur de la prison d'Evin, selon son époux Reza Khandan. (www.lefigaro.fr, 16.06.2018).*

Dégustatrice *nf* – *Gabrielle Vizzavona Experte en vins et spiritueux, dégustatrice et journaliste vin (www.lefigaro.fr).*

Déléguée *nf* – *La déléguée à la protection des données du Groupe Le Monde est Mme Juliette Boukobza (www.lemonde.fr, 18.06.2018).*

Députée *nf* – *Alors que les maisons closes sont interdites en France depuis 1946, la députée de la 6e circonscription du Var a confirmé ce matin qu'elle était favorable à leur réouverture (www.lefigaro.fr, 04.10.2018).*

Directrice *nf* – *La directrice de la rédaction du « New York Times » quitte ses fonctions (www.lemonde.fr, 14.05.2014).*

Doctoresse *nf* – *La fausse doctoresse néo-zélandaise a exercé pendant plus de vingt ans au Royaume-Uni (www.lemonde.fr, 20.11.2018).*

Doyenne *nf* – *La nouvelle doyen*ne de l'humanité est née en 1899 (www.lemonde.fr, 14.05.2016).

Éditrice *nf* – *Directrice littéraire de JC Lattès, cette éditrice est reconnue pour son travail de défrichage et de mise en valeur des manuscrits, ainsi que pour avoir découvert de nombreux talents* (www.lefigaro.fr, 02.03.2017).

Élue *nf* – *La justice autrichienne condamne une élue victime de cyber-harcèlement* (www.lemonde.fr, 10.10.2018).

Entraîneure *nf* – *En France, être entraîneure d'une équipe professionnelle n'est pas simple.* (www.lemonde.fr, 14.10.2016).

Entraîneuse *nf* – *Joint par Le Monde, la Guingampaise Sarah M'Barek, seule entraîneuse de la Division 1 féminine qui compte douze clubs, se montre, elle, aussi surprise* (www.lemonde.fr, 09.09.2016).

Examinatrice *nf* – *Mercredi, une examinatrice a été mise en garde à vue pour avoir délibérément jeté les 124 copies de philosophie des élèves du lycée Pierre de la Ramée de Saint-Quentin, dans l'Aisne* (etudiant.lefigaro.fr, 19.06.2014).

Fliquesse (de flic) *nf* – *Trafics d'armes, politique française en Afrique, meurtre d'une escort girl, tueur à gages, règlements de comptes entre Elysée et RG : une irréductible fliquesse d'origine arabe fait triompher la morale* (www.lemonde.fr, 24.11.2009).

Gagneuse *nf* – *Le père du cavalier olympique Simon Delestre reconnaît qu'elle avait comme défaut d'être « plus perfectionniste que gagneuse »* (www.lemonde.fr, 16.03.2018).

Gardienne *nf* – *L'équipe de France masculine de handball n'est pas la seule à subir la loi des blessures. Son homologue féminine, sacrée championne du monde l'an passé, devra se passer de sa gardienne titulaire, Cléopâtre Darleux, pour l'Euro à domicile, qui se déroulera du 29 novembre au 16 décembre* (www.lemonde.fr, 19.10.2018).

Historienne *nf* – *L'historienne* Évelyne Lever, spécialiste de l'Ancien Régime et de la Révolution, nous éclaire sur cette jeune femme au destin tragique (www.lefigaro.fr, 15.10.2018).

Influenceuse *nf* – Les journaux spécialisés dans l'industrie du luxe outre-Manche l'ont déjà couronnée «la plus grande **influenceuse** de tous», mesurant son pouvoir de prescription en pounds (www.lefigaro.fr, 17.05.2018).

Ingénieure *nf* – Marie, 23 ans, et désormais **ingénieure** et doctorante (www.lemonde.fr, 26.03.2018).

Inspectrice du travail *nf* – Environ 120 personnes ont manifesté mercredi matin devant l'ancien palais de justice à Paris pour soutenir une **inspectrice du travail** qui se pourvoyait en cassation après sa condamnation pour violation du secret professionnel et recel de courriels de l'entreprise Tefal (www.lefigaro.fr, 05.09.2018).

Jurée *nf* – Cannes 2014 : une nouvelle **jurée** nommée Rebecca Zlotowski (www.lefigaro.fr, 15.04.2014).

Magistrate *nf* – Selon Hélène Bienvenu, fille de l'ex-**magistrate**, sa mère avait l'habitude d'y récupérer des dossiers (www.lefigaro.fr, 12.09.2018).

Mairesse *nf* – Selon Le Devoir, la nouvelle **mairesse** de 43 ans au projet écologiste avait 51,3 % des voix, comparativement à 46,7 % pour Denis Coderre (www.lefigaro.fr, 06.11.2017).

Maîtresse de conférences *nf* – Géographe et **maîtresse de conférences** à l'Ecole normale supérieure, Magali Reghezza-Zitt rappelle qu'« un Français sur quatre vit en zone inondable » (www.lefigaro.fr, 16.10.2018).

Médiatrice *nf* – La **médiatrice du crédit** sur le départ (www.lefigaro.fr, 03.10.2014).

Ministresse *nf* – Madame la **Ministresse** de la Sécurité Nationale, [...] (www.lemonde.fr, 13.12.2008).

Navigatrice *nf* – L'ancienne **navigatrice** raconte au « Monde » son amour de la mer et sa grande inquiétude sur l'état de la Terre (www.lemonde.fr, 25.11.2018).

Patronne *nf* – La **patronne** de la SPA annonce sa démission (www.lefigaro.fr, 17.06.2018).

Poétesse *nf* – Mobilisation internationale pour la **poétesse** chinoise Liu Xia, veuve du dissident Liu Xiaobo (www.lemonde.fr, 17.05.2018).

Préfète *nf* – La **préfète** des Pays de la Loire Nicole Klein rencontrera demain une délégation d'occupants de la ZAD et les représentants d'associations anti-aéroport, a confirmé aujourd'hui la préfecture à l'AFP (www.lefigaro.fr, 17.04.2018).

Présidente *nf* – La **présidente** de la SPA annonce sa démission (www.lemonde.fr, 17.06.2018).

Professeure *nf* – «Alors que j'étudiais le droit, en master, une **professeure** de droit public de l'économie a changé ma vision de l'université [...]» (www.lemonde.fr, 19.09.2017).

Programmatrice *nf* – Après le départ de l'ancienne directrice artistique Maria Bonsanti, la BPI et l'Association ont choisi de recruter Andréa Picard, alors **programmatrice** au Toronto International Film Festival et commissaire d'exposition (www.lemonde.fr, 23.03.2018).

Rapporteure *nf* – La **rapporteure** du Conseil d'Etat recommande de ne pas s'opposer aux crèches de Noël dans les mairies (www.lemonde.fr, 21.10.2016).

Réalisatrice *nf* – Non, je reviens à la réalisation de mon film puisque c'est mon premier en tant que **réalisatrice** (www.madame.lefigaro.fr, 14.10.2018).

Rectrice *nf* – L'ancienne **rectrice** est soupçonnée d'avoir détourné 18.304 euros en faisant prendre en charge des dépenses, injustifiées ou personnelles, sur les frais de la chancellerie (www.lefigaro.fr, 04.07.2018).

Rédactrice (en chef) *nf* – **Rédactrice** Marie-Pierre Lannelongue est **rédactrice en chef** de « M Le Magazine du Monde », et Françoise Tovor**édactrice en chef** de l'édition abonnés du « Monde.fr » (www.lemonde.fr, 15.04.2013).

Sénatrice *nf* – La **sénatrice** d'extrême droite Pauline Hanson, qui s'était elle aussi fait remarquer au Sénat pour y avoir porté une burqa pour en demander

l'interdiction, a également dénoncé les propos de Fraser Anning (www.lemonde.fr, 15.08.2018).

Souveraine *nf* – *À deux mois du divorce entre Londres et l'UE, la souveraine a prononcé une de ces phrases qui, derrière l'apparence du parfait lieu commun, contient en réalité un message politique codé (www.lemonde.fr, 01.02.2019).*

Technicienne *nf* – *Nicole Belloubet, une technicienne face à la crise des prisons (www.lemonde.fr, 24.01.2018).*

Traductrice *nf* – *Outre ses fonctions de traductrice, celle qui maîtrise huit langues pilote le premier contact avec les rescapés en mer (www.madame.lefigaro.fr, 31.07.2018).*

Travailleuse sociale *nf* – *À Naples, Leonardo di Costanzo filme le dilemme d'une travailleuse sociale qui gère un centre d'aide pour enfants (www.lemonde.fr, 13.12.2017).*

Visiteuse *nf* – *En faisant disparaître les intermédiaires, les sites s'assurent ainsi de réduire la circulation des données des visiteurs et visiteuses vers des entreprises tiers (www.helloopenworld.com, 06.02.2018).*

Voyageuse *nf* – *Saut Hermès : Alexandra Paillot, la voyageuse du jumping français (www.lemonde.fr, 16.03.2018).*

Youtubeuse *nf* – *Ces cadeaux sont donnés par les marques qui ont rapidement assimilé que la youtubeuse influence l'achat des produits (madame.lefigaro.fr, 05.12.2014).*

Додаток 3

АНАЛІЗ РЕЗЮМЕ, СКЛАДЕНИХ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

1. Фемінітивів немає (інспектор, менеджер, користувач).
2. Фемінітивів немає (юрист, юрисконсульт, спеціаліст, правознавець).
3. Фемінітивів немає (головний бухгалтер, заступник головного бухгалтера).

4. Фемінітивів немає (рекрутер).
5. Фемінітивів немає (адміністратор, продавець-консультант).
6. Фемінітиви є (**пакувальниця, фасувальниця**, товаровознавець).
7. Фемінітивів немає (економіст, спеціаліст).
8. Фемінітивів немає (юрист, начальник спеціаліст, помічник судді).
9. Фемінітивів немає (офіс-менеджер, секретар, методист, адміністратор, інженер, фахівець, статистик, диспетчер, викладач, учитель).
10. Фемінітивів немає (бухгалтер, спеціаліст).
11. Фемінітивів немає (бухгалтер, нотаріус).
12. Фемінітивів немає (комплектувальник, фахівець-приймальник).
13. Фемінітив є (**посудомийниця**).
14. Фемінітивів немає (керівник, менеджер, маркетолог).
15. Фемінітивів немає (продавець-консультант).
16. Фемінітивів немає (дизайнер-графік, декоратор, ілюстратор).
17. Фемінітивів немає (юрист, інспектор).
18. Фемінітив є (**актриса-вокалістка**, репетитор).
19. Фемінітивів немає (адміністратор, офіс-менеджер, диспетчер, діловод).
20. Фемінітивів немає (дизайнер).
21. Фемінітивів немає (адміністратор, фотограф, фотостокер).
22. Фемінітивів немає (помічник, координатор, менеджер).
23. Фемінітивів немає (художник, тренер).
24. Фемінітивів немає (аналітик, стажер).
25. Фемінітивів немає (HR-директор, менеджер, керівник, директор, рекрутер, голова, заступник, секретар, адміністратор, промоутер).
26. Фемінітив є (**стюардеса**).
27. Фемінітивів немає (адміністратор, викладач, організатор).

28. Фемінітивів немає (адміністратор, юрист, менеджер, помічник, секретар, працівник).
29. Фемінітивів немає (менеджер, інженер-конструктор).
30. Фемінітивів немає (продавець-консультант, представник, повар-кондитер).
31. Фемінітивів немає (бухгалтер, заступник).
32. Фемінітивів немає (продавець).
33. Фемінітивів немає (HR-менеджер, рекрутер).
34. Фемінітиви є (оператор ПК, **артистка-вокалістка, бандуристка-інструменталістка**, диригент капели бандуристів, викладач вокалу, викладач бандури).
35. Фемінітив є (продавець-консультант, **швачка**).
36. Фемінітивів немає (економіст, спеціаліст, завідувач).
37. Фемінітивів майже немає (керівник, директор, голова, **відповідальна**, адміністратор, завскладом, член).
38. Фемінітивів немає (диспетчер, оператор, офіс-менеджер).
39. Фемінітивів немає (юрист, адвокат, начальник, юрисконсульт, помічник).
40. Фемінітивів немає (лікар-рентгенолог).
41. Фемінітив є (**телеведуча**, керівник, журналіст).
42. Фемінітивів немає (керівник, менеджер, продавець-консультант, фахівець).
43. Фемінітивів немає (оператор, менеджер).
44. Фемінітивів немає (офіс-менеджер, помічник).
45. Фемінітивів немає (адміністратор).
46. Фемінітивів немає (менеджер, касир, адміністратор, учитель-практикант, офіціант).
47. Фемінітивів немає (продавець-консультант).
48. Фемінітивів немає (помічник, юрисконсульт, юрист).

49. Фемінітивів немає (контент-менеджер, інтернет-маркетолог, адміністратор, член, копірайтер, рерайтер, педагог-організатор).
50. Фемінітивів немає (помічник).
51. Фемінітивів немає (офіціант, кухар, кондитер).
52. Фемінітивів майже немає (**співачка**, учитель, музкерівник, організатор).
53. Фемінітивів немає (представник, фармацевт).
54. Фемінітив є (няня).
55. Фемінітивів немає (бухгалтер, математик, викладач).
56. Фемінітивів немає (продавець-консультант, касир, офіціант, контент-менеджер).
57. Фемінітивів немає (координатор, реєстратор, кухар, хостес).
58. Фемінітивів немає (юрист, адвокат, начальник, помічник, юрисконсульт).
59. Фемінітив є (вахтер, **прибиральниця**, складальник).
60. Фемінітивів немає (начальник, юрист, помічник, юрисконсульт, спеціаліст).
61. Фемінітив є (**санітарка**).
62. Фемінітивів немає (інспектор, фахівець).
63. Фемінітивів немає (юрист, помічник).
64. Фемінітивів немає (обліковець, логіст, сервіс-менеджер, маркетолог, фізик-педагог).
65. Фемінітивів немає (офіціант).
66. Фемінітивів немає (офіс-менеджер, діловод, секретар, інспектор, оператор).
67. Фемінітивів немає (менеджер, продавець, консультант).
68. Фемінітив є (офіціант, **офіціантка**).
69. Фемінітивів немає (продавець-консультант, офіціант-бармен).
70. Фемінітивів немає (флорист-декоратор).

71. Фемінітивів немає (менеджер, керівник, заступник, користувач).
72. Фемінітивів немає (продавець, консультант, оператор, експерт).
73. Фемінітивів немає (архітектор).
74. Фемінітивів немає (менеджер, адміністратор, логіст, аналітик).
75. Фемінітивів немає (перекладач, менеджер).
76. Фемінітивів майже немає (офіс-менеджер, **випускниця**, продавець-консультант, спеціаліст).
77. Фемінітив є (**консьєржка**).
78. Фемінітивів немає (спеціаліст).
79. Фемінітивів немає (менеджер, інспектор, обліковець, експерт).
80. Фемінітивів немає (бухгалтер, економіст).
81. Фемінітивів немає (перекладач).
82. Фемінітив є (**медсестра**).
83. Фемінітивів немає (перекладач, викладач).
84. Фемінітивів немає (адміністратор, продавець-консультант, бариста, офіціант, менеджер, учитель).
85. Фемінітивів немає (журналіст, кореспондент, редактор, сценарист, репортер, педагог-організатор, учитель).
86. Фемінітивів немає (палітурник, пакувальник, модельєр).
87. Фемінітивів немає (адміністратор, менеджер, консультант, керівник).
88. Фемінітивів немає (бухгалтер).
89. Фемінітивів немає (адміністратор, менеджер, продавець-консультант).
90. Фемінітив є (**пакувальниця**, палітурник, монтер)
91. Фемінітив є (**прибиральниця**).
92. Фемінітивів немає (оператор, співробітник).
93. Фемінітиви є (вихователь, **посудомийниця**, **прибиральниця**).

94. Фемінітивів немає (офіціант, технік-технолог).
95. Фемінітивів немає (копірайтер).
96. Фемінітивів немає (бухгалтер, аналітик, начальник, менеджер, керівник, директор).
97. Фемінітивів немає (бухгалтер, перекладач, викладач, фахівець, спеціаліст).
98. Фемінітив є (комірник, адміністратор, **в'язальниця**).
99. Фемінітивів немає (адміністратор, модельєр, кравець)
100. Фемінітив є (доглядальниця, фельдшер).

За даними сервісу www.work.ua

Додаток 4

АНАЛІЗ РЕЗЮМЕ, СКЛАДЕНИХ ФРАНЦУЗЬКОЮ МОВОЮ

1. Фемінітиви є (**assistante** commerciale, **guichetière** banque, **conseillère** commerciale, **assistante** administrative, **hôtesse** de caisse, responsable de caisse, employé polyvalent (**hôtesse** de caisse).
2. Фемінітиви є (**conseillère** de clientèle banque pour les particuliers, **assistante** administrative, **hôtesse** service client, **employée** vente, représentant commercial VRP).
3. Фемінітиви є (guichetier / **guichetière** de la banque postale, agent administratif, **guichetière**, **assistante** d'éducation).
4. Фемінітивів майже немає (**assistante** service clientèle de banque, chargé de clientèle banque, agent spécialisé, spécialiste comptable en chef).
5. Фемінітиви є (gestionnaire back office assurance, technicien d'opérations d'assurances, gestionnaire assurance santé, **chargée** de clientèle back office assurance de prêt, **conseillère** clientèle SFR et OPAC).
6. Фемінітиви є (**affrèteuse négociatrice** maritime, agent d'exploitation service maritime, agent d'exploitation service aérien).
7. Фемінітиви є (**affrèteuse**, journaliste, pigiste).
8. Фемінітиви є (**exploitante** / **affrèteuse** transport, responsable d'exploitation, **exploitante** / **affrèteuse** en Benne Industrielle, agent de planning et

d'ordonnancement, **affréteuse, technicienne** supérieure transport terrestre de marchandises).

9. Фемінітиви є (affréteur / **affréteuse** transport international, **conceptrice** de voyages, **chargée** de clientèle, affréteur national / international, **chargée** de clientèle export et **acheteuse** import).

10. Фемінітиви є (cariste – agent d'exploitation – **affréteuse, opératrice** de saisie, **technicienne** d'exploitation en transports terrestres de marchandises, agent comptable, **téléopératrice, assistante** de vie scolaire).

11. Фемінітив є (**musicienne** intervenante, professeur d'éducation musicale).

12. Фемінітиви є (**musicienne, guitariste, compositrice, interprète, chanteuse, flûtiste**).

13. Фемінітиви є (**comédienne, chanteuse, musicienne, directrice** d'acteurs) – 100 %.

14. Фемінітив є (**musicienne** instrumentiste bassiste, ingénieur – chef de projet en informatique).

15. Фемінітиви є (**comédienne-musicienne, professeur** de théâtre (ateliers théâtre), **chanteuse**).

16. Фемінітиви є (**ouvrière** avicole, **ouvrière** agricole) – 100 %.

17. Фемінітиви є (**ouvrière** avicole, **préparatrice** de commandes – picking, agent de conditionnement, agent de production).

18. Фемінітиви є (ouvrier / **ouvrière** avicole, **ouvrière** agricole, **vendeuse** en fruits et légumes) – 100 %.

19. Фемінітив є (ouvrier avicole, **employée** d'élevage, gaveur).

20. Фемінітив є (**ouvrière** avicole, employé libre service).

21. Фемінітиви є (**enseignante-chercheuse, doctorante, praticienne** certifiée Roling Intégration Structurale, **enseignante** vacataire) – 100 %.

22. Фемінітиви є (**chercheuse-enseignante** en anthropologie sociale et études asiatiques (langue et civilisation tibétaine) doctorant – Anthropologie Sociale et Etudes Asiatiques).

23. Фемінітиви є (**consultante chercheuse** spécialisée sur le sens du travail et l'évolution professionnelle, **consultante** indépendante, **coordinatrice** des activités de recherche, de formation et de recrutement, **chargée** de projet formation et mobilité interne, chef de projet international).

24. Фемінітиви є (chercheur / **chercheuse** en histoire et sociologie des sciences, **doctorante**, **assistante** personnel d'un professeur en mathématiques, **saisie** préfecture, **chargée** de service réception).
25. Фемінітиви є (chercheur / **chercheuse** en sciences sociales, secrétaire de l'association ACDD, **doctorante** contractuelle, **assistante** Développement RH, Master 2 Conseil et Accompagnement du Changement, **consultante** édition).
26. Фемінітиви є (**coiffeuse** polyvalente, apprentie **coiffeuse**, stagiaire, apprentie coiffeur).
27. Фемінітиви є (**coiffeuse** / **maquilleuse** artistique, **conseillère** insertion professionnelle, manager **coiffeuse maquilleuse**).
28. Фемінітиви є (**coiffeuse**, agent de fabrication, **opératrice** sur chaîne de montage).
29. Фемінітиви є (**coiffeuse** passionnée, **opératrice** de production, **vendeuse**, **conseillère vendeuse**, vendeur conseiller commercial).
30. Фемінітиви є (**coiffeuse**, **débutante** dans le domaine, cariste, **conditionneuse**, **préparatrice** de commande, inventariste).
31. Фемінітиви є (ouvrier nettoyeur / **ouvrière nettoyeuse** de locaux, **femme** de chambres, employé de ménage).
32. Фемінітиви є (ouvrier nettoyeur / **ouvrière nettoyeuse** de locaux, **tutrice**, **opératrice** de production, cap **employée** de bureau) – 100 %.
33. Фемінітиви є (**nettoyeuse** de locaux, **débutante**, **couturière**) – 100 %.
34. Фемінітиви є (**ouvrière nettoyeuse** des locaux, aide à domicile, **serveuse** polyvalente, agent de propreté des locaux).
35. Фемінітиви є (**ouvrière nettoyeuse** de locaux, agent d'entretien, **hôtesse** de caisse, **vendeuse**).
36. Фемінітиви є (**assistante** judiciaire, **assistante** juridique, clerc d'avocat).
37. Фемінітив є (juriste immobilier, **avocate**).
38. Фемінітиви є (avocat, **éducatrice**, **créatrice** d'animation, **assistante** de vente, **correspondante** local de presse, rédacteur).
39. Фемінітиви є (**directrice** juridique, avocat d'affaires, maître d'enseignement, avocat).
40. Фемінітиви є (**avocate**, élève avocat, **consultante** en stratégie sociale, juriste généraliste).

41. Фемінітиви є (**rédaçtrice, correctrice, conseillère** clientèle (en centre d'appels), **ouvrière** agricole) – 100 %.
42. Фемінітиви є (auteur, **chargée** d'édition, **correctrice, chargée** de projets culturels, **attachée** de presse, scénariste, **responsable** éditoriale, **coordinatrice** de formation).
43. Фемінітиви є (**rédaçtrice / correctrice, collaboratrice** scientifique, **chercheuse** post-doctorante, **chargée** de cours, auxiliaire de recherche).
44. Фемінітиви є (**correctrice rewriteuse**, employé de commerce qualifié, **déléguée** générale, **chargée** de développement, **directrice**).
45. Фемінітиви є (**traductrice, lectrice, correctrice, comédienne, actrice**, artiste dramatique, auteur scénariste).
46. Фемінітиви є (**entrepreneuse** de spectacles, cinéma et audiovisuel, **serveuse**) – 100 %.
47. Фемінітиви є (marionnettiste entrepreneur de spectacles vivants, **créatrice productrice** spectacles de marionnettes, artiste céramiste **animatrice** atelier de modelage, modelleur designer).
48. Фемінітиви є (entrepreneur / **entrepreneuse** de spectacles, **chargée** de communication, **chargée** de mission culture et communication, **chargée** de la communication et médiation culturelle, **assistante** communication et spectacle vivant).
49. Фемінітиви є (**technicienne / habilleuse** dans les métiers du spectacle / auto entrepreneur rénovation décoration d'intérieur).
50. Фемінітиви є (coach vocal, prof de chant, musicothérapeute, entrepreneur de spectacle vivant, **administratrice, traductrice-interprète, enseignante, animatrice** de l'atelier de musicothérapie, **intervenante**).
51. Фемінітиви є (**fripière, bénévole** associative, **mère** au foyer, **employée** polyvalente de restauration, manutentionnaire commerce-vente).
52. Фемінітиви є (fripier / **fripière**, employé polyvalente MAIRIE de Burbure, **vendeuse** en prêt-a-porter).
53. Фемінітиви є (**fripière / vendeuse** spécialisée dans le vintage, **assistante** maternelle, auxiliaire de vie).
54. Фемінітиви є (fripier / **fripière**, fleuriste, apprentie fleuriste, **employée** libre service).
55. Фемінітиви є (**fripière**, employé polyvalent, **gérante** d'un salon de coiffure, **coiffeuse**).

56. Фемінітиви є (aide maraîcher / **maraîchère**, stagiaire, agent de service, **plongeuse** en restauration, aide à la récolte).
57. Фемінітиви є (**maraîchère**, agent polyvalent de restauration, **ouvrière** en mavaichage, agent agro-alimentaire, **couturière**).
58. Фемінітив є (**ouvrière** horticole et maraichère, facteur, ouvrier viticole).
59. Фемінітиви є (ouvrier **maraîchère**, **serveuse**, **skiwoman**, **conseillère** de vente en éclairage et décoration, **conseillère** de vente meuble).
60. Фемінітиви є (ouvrier maraîcher / **ouvrière maraîchère** de culture légumière, plongeur en restauration, **plongeuse** en restauration de collectivité, maraîcher, **employée** polyvalent entretien espaces vert).
61. Фемінітив є (**assistante** maternelle agréée) – 100 %, не зараховано.
62. Фемінітиви є (**assistante** maternelle agréée, **hôtesse** principale / marketing) – 100 %.
63. Фемінітиви є (**assistante** maternelle agréée, agent administratif).
64. Фемінітиви є (assistant maternel agréé / **assistante** maternelle agréée, adjoint administratif, secrétaire, **assistante** dentaire).
65. Фемінітиви є (assistant maternel agréé / **assistante** maternelle agréée, **animatrice**, **technicienne** labo photo, responsable de magasin photo).
66. Фемінітиви є (**employée** d'immeuble / **employée** polyvalente, agent d'entretien, **employée** polyvalente en hôtellerie).
67. Фемінітиви є (**employée** d'immeuble, **hôtesse** d'accueil et de sécurité, aide à la personne, agent de sécurité).
68. Фемінітиви є (**employée** d'immeuble / **agente** d'entretien, **agente** d'entretien en crèche) – 100 %.
69. Фемінітиви є (employé / **employée** d'immeuble, **mecanicienne** en confection) – 100 %.
70. Фемінітиви є (employé / **employée** d'immeuble, **gardienne** d'immeuble en couple residence privée, agent d'entretien et d'accueil, **technicienne** de surface, **teleconseillère** – préparateur commande pharmaceutique).
71. Фемінітиви є (**infirmière**, **infirmière** en laboratoire d'analyses médicales, **infirmière** en immuno-hématologie, **infirmière** en médecine interne et néphologie) – 100 %.
72. Фемінітив є (**infirmière**, préleveur).

73. Фемінітиви є (**infirmière**, auxiliaire vacances, **vendeuse** Maroquinerie et bagagerie).
74. Фемінітиви є (**infirmière**, **hôtesse** de caisse en contrat de professionnalisation, CDD **vendeuse** prêt-à-porter, **animatrice** aide aux devoirs) – 100 %.
75. Фемінітив є (**infirmière**, aide soignante, agent d'accueil).
76. Фемінітиви є (caissier / **caissière** de bureau de change, **gérante** entreprise familiale, **chargée** de relations publiques) – 100 %
77. Фемінітиви є (**vendeuse** / **caissière** / els, agent de production, **opératrice** production).
78. Фемінітиви є (**vendeuse** et **caissière**, animateur commercial).
79. Фемінітиви є (**hôtesse** d'accueil / **caissière**, **hôtesse** d'accueil et caisse) – 100 %.
80. Фемінітиви є (**vendeuse caissière** en magasin, stagiaire en magasin alimentaire et magasin des chaussures, **coupeuse**, **femme** de chambres).
81. Фемінітиви є (chiropracteur, coordinateur de centre de loisirs, **serveuse**, **animatrice** en centre de loisirs).
82. Фемінітив є (chiropracteur, **vendeuse** polyvalente).
83. Фемінітиви є (chiropracteur / **chiropractrice**, **caissière**, agent du service commercial trains, **serveuse** / **barmaid**).
84. Фемінітиви є (chiropracteur / **chiropractrice**, **hôtesse** de caisse) – 100 %.
85. Фемінітиви є (responsable pédagogique / **formatrice** spécialisée santé & service à la personne, formateur pour adultes, **formatrice** professionnelle pour adultes, chiropracteur).
86. Фемінітиви є (**vannière**, **assistante** de conservation, agent du patrimoine (divers remplacements), bibliothécaire bénévole).
87. Фемінітиви є (**vannière**, **vendeuse** conseil en produits biologiques, **préparatrice** de commande en horticulture, **vendeuse** conseil (Service arrière & Fruits et Légumes), **préparatrice** du rayon de Noël).
88. Фемінітиви є (vannier, **vendeuse** en boulangerie, **téléactrice**, **enseignante** vacataire).
89. Фемінітиви є (**vannière**, **artiste** plasticienne, professeur d'art plastique).
90. Фемінітиви є (**vannière**, **animatrice** de loisirs) – 100 %.

91. Фемінітиви є (serveur / **serveuse** de bar-brasserie, **téléprospectrice**, auto-entrepreneur en couture, retouche de vêtements, aide **opératrice** en injection, **serveuse** en bar-brasserie).
92. Фемінітиви є (**conseillère** de vente, **hôtesse** d'accueil, **serveuse**, **correspondante** d'établissement, **vendeuse** prêt-à-porter bébés et enfants) – 100 %.
93. Фемінітиви є (serveur / **serveuse** en restauration, monteur, **esthéticienne**, agent de conditionnement et fabrication, **serveuse** / chef de rang, **vendeuse**).
94. Фемінітиви є (**serveuse** en restauration **ouvrière**, **saisonnière** en horticulture, **employée** polyvalente, **vendeuse** boucherie – charcuterie – traiteur, **employée** polyvalente bar – tabac – restaurant) – 100 %.
95. Фемінітиви є (**serveuse** en restauration, agent d'entretien, **assistante** vétérinaire, agent technique).
96. Фемінітиви є (Office Manager / **assistante** de direction bilingue anglais, psychothérapeute, **psychopraticienne**).
97. Фемінітиви є (manager en restauration rapide, **employée** polyvalente, **conseillère** de vente).
98. Фемінітиви є (store manager, **négociatrice** et responsable des transactions immobilières, **assistante** administrative trilingue).
99. Фемінітиви є (**manageuse** / **coordinatrice** de projet, **accompagnatrice**, hotel manager, office manager).
100. Фемінітиви є (**assistante** manager polyvalente et confirmée, **assistante** établissement, **assistante** de direction, **secrétaire** commerciale) – 100 %.

За даними сервісу www.pole-emploi.fr

Додаток 5

АНКЕТА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Шановні респонденти і респондентки!

Просимо відповісти на запитання цього питальника.

Гарантуємо, що опитування анонімне, а його результати будуть використані винятково з науковою метою.

Наше дослідження передбачає вивчення фемінітивів. **Фемінітиви** – це найменування осіб жіночої статі, утворені від аналогічних назв на позначення чоловіків: *учитель* – *учителька*, *історик* – *історикиня*, *продавець* – *продавчиня* тощо.

1. Як Ви ставитеся до вживання фемінітивів у повсякденному мовленні?

- Схвально. Регулярно послуговуюся фемінітивами та вважаю, що їх слід якомога частіше вживати.
- Скоріше схвально. Вживаю в повсякденному мовленні.
- Нейтрально. Вживаю час до часу, однак лише ті фемінітиви, які вкоренилися в мові.
- Скоріше негативно. Чую, як їх уживають, але не вважаю це за доцільне.
- Негативно. Це не властиво українській мові.

2. Як Ви ставитеся до вживання фемінітивів у газетах, журналах та офіційних документах?

- Схвально. Вважаю, що їх слід якомога частіше вживати не лише в мас-медіа, а й у офіційних документах.
- Скоріше схвально. Фемінітиви мають право на існування, однак не вважаю за доцільне «легалізувати» їх у ділових паперах.
- Нейтрально. Визнаю лише ті фемінітиви, які давно вкоренилися в мові.
- Скоріше негативно. Іноді бачу їх у текстах, але не вважаю за доцільне їх уживати.
- Негативно. Це не властиво українській мові.

3. Виберіть варіант речення, який Вам найбільше подобається:

За.

- Усі персонажі й персонажки, опинившись перед загрозою смерті, проходять насамперед моральне випробування.

- Усі персонажі, опинившись перед загрозою смерті, проходять насамперед моральне випробування.
- Ваш варіант:

3б.

- До участі запрошені програмісти, маркетологи, дизайнери.
- До участі запрошені програмісти та програмістки, маркетологи та маркетологині, дизайнери та дизайнерки.
- До участі запрошені програмістки та програмісти, маркетологині та маркетологи, дизайнерки та дизайнери.
- Ваш варіант:

3в.

- Книгу презентуватиме її авторка – Тамара Марценюк, кандидатка соціологічних наук, доцентка кафедри соціології Києво-Могилянської академії, гендерна експертка Української Гельсінської спілки з прав людини.
- Книгу презентуватиме її автор – Тамара Марценюк, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології Києво-Могилянської академії, гендерний експерт Української Гельсінської спілки з прав людини.
- Ваш варіант:

4. На Вашу думку, як ставляться у Франції до вживання фемінітивів?

- Цілком позитивно. Вживання фемінітивів закріплено на державному рівні.
- Скоріше позитивно. Фемінітиви, можливо, і не вживаються на офіційному рівні, але широко вживаються в пресі.
- Нейтрально. Французи вживають лише ті фемінітиви, які виникли в мові давно, вживання фемінітивів-неологізмів не схвалюється.

- Скоріше негативно. Фемінітиви існують, але ніхто не звертає уваги на їх уживання.
- Негативно. Французькій мові не властиве вживання фемінітивів, а надто на офіційному рівні.

Ваш вік:

_____ років

Ваша стать:

- чол.
- жін.

Місце постійного проживання:

- місто
- село

Освіта:

- маю вищу освіту
- не маю вищої освіти
- здобуваю вищу освіту

Додаток 6

АНКЕТА ФРАНЦУЗЬКОЮ МОВОЮ

Chers tous !

Nous vous proposons de participer à un sondage. Les résultats de ce sondage seront utilisés dans les buts scientifiques. Nous vous garantissons l'anonymat.

Le thème de notre recherche est « Les féminisations des titres et des professions ». Par exemple : *professeur – professeure, auteur – auteure, etc.*

1. Quelle variante caractérise le plus exactement votre attitude envers l'emploi des féminisations dans le langage parlé :

- Positive. Elles sont absolument nécessaires. Il faut les régulièrement employer dans le langage quotidien.
- Plutôt positive. Elles sont nécessaires.
- Neutre. Je les accepte, mais je crois qu'il ne faut pas abuser de féminisations, surtout de néologismes.
- Plutôt négative. Je les entends, mais ça ne me plaît pas.
- Négative. Cela ne devrait pas exister. Les féminisations ne sont pas propres à la langue française.

2. Quelle variante caractérise le plus exactement votre attitude envers l'emploi des féminisations dans le langage de la presse et dans les documents officiels :

- Positive. Elles sont absolument nécessaires. Il faut les régulièrement employer dans le langage écrit.
- Plutôt positive. Elles sont nécessaires.
- Neutre. Je les accepte, mais je crois qu'il ne faut pas abuser de féminisations, surtout de néologismes.
- Plutôt négative. Je les vois de temps en temps, mais ça ne me plaît pas.
- Négative. Cela ne devrait pas exister. Les féminisations ne sont pas propres à la langue française.

3. Choisissez la variante de la phrase qui vous plaît le plus :

3a.

- Lolita Rubens, **maîtresse de conférences** en psychologie sociale à IUT Sénart Fontainebleau, a été nommée Chargée de mission « Egalité entre les hommes et les femmes » de l'UPEC.

Lolita Rubens, **maître de conférences** en psychologie sociale à IUT Sénart Fontainebleau, a été nommée Chargée de mission « Egalité entre les hommes et les femmes » de l'UPEC.

Votre variante

3b.

La procureure générale de la cour d'appel de Paris Catherine Champrenault a dénoncé samedi le « coup de force » contre les magistrats et policiers mené par Jean-Luc Mélenchon et ses militants lors des perquisitions mardi au domicile du leader de LFI et au siège du parti.

Le procureur général de la cour d'appel de Paris Catherine Champrenault a dénoncé samedi le « coup de force » contre les magistrats et policiers mené par Jean-Luc Mélenchon et ses militants lors des perquisitions mardi au domicile du leader de LFI et au siège du parti.

Votre variante

3c.

Ni écoute ni compassion, Anne subit un isolement professionnel terrible, avec pour seul entourage cinq collègues à qui sa situation n'a pas été présentée et **une cheffe** qui la harcèle au quotidien.

Ni écoute ni compassion, Anne subit un isolement professionnel terrible, avec pour seul entourage cinq collègues à qui sa situation n'a pas été présentée et **un chef** qui la harcèle au quotidien.

Votre variante

4. Selon vous, comment est l'attitude envers les féminisations en Ukraine ?

Positive. Elles sont absolument nécessaires. On les emploie dans le langage quotidien et dans les documents officiels.

Plutôt positive. Elles sont nécessaires. On les emploie souvent.

- Neutre. On les accepte, mais on croit qu'il ne faut pas abuser de féminisations, surtout dans les documents officiels.
- Plutôt négative. Les féminisations existent, mais généralement on les évite.
- Négative. On croit que les féminisations ne sont pas propres à la langue ukrainienne.

5. Votre âge

_____ ans

6. Votre sexe :

- masculin
- féminin

7. Vous habitez :

- en ville
- à la campagne

8. Vous...

- avez obtenu un diplôme d'études supérieures.
- êtes en train d'obtenir votre diplôme.
- n'avez fait aucunes études supérieures.

Додаток 7

РЕЗУЛЬТАТИ АНКЕТИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Результати опитування українців /-ок віком від 18 до 25 років.

Загальна картина

1.

схвально	33
скоріше схвально	28
нейтрально	114
скоріше негативно	27
негативно	12
без відповіді	2
РАЗОМ	216

2.

схвально	67
скоріше схвально	35
нейтрально	54
скоріше негативно	41
негативно	18
без відповіді	1
РАЗОМ	216

3а.

ч. + ж.	28
ч.	178
свій варіант	8
без відповіді	2
РАЗОМ	216

3б.

ч.	163
ч. + ж.	17
ж. + ч.	28
свій варіант	7
без відповіді	1
РАЗОМ	216

3в.

ж.	109
ч.	104
свій варіант	3
без відповіді	-
РАЗОМ	216

4.

схвально	39
скоріше схвально	89
нейтрально	61
скоріше негативно	11
негативно	7
без відповіді	9
РАЗОМ	216

**Результати опитування українців /-ок віком від 18 до 25 років. Розподіл
відповідей за статтю респондентів**

1.

	ЧОЛОВІКИ	ЖІНКИ	РАЗОМ
схвально	10	23	33
скоріше схвально	7	21	28
нейтрально	40	73	113
скоріше негативно	16	12	28
негативно	9	3	12
без відповіді	-	2	2
РАЗОМ	82	134	216

2.

	ЧОЛОВІКИ	ЖІНКИ	РАЗОМ
схвально	17	50	67
скоріше схвально	12	23	35
нейтрально	20	34	54
скоріше негативно	17	24	41
негативно	16	2	18
без відповіді	-	1	1
РАЗОМ	82	134	216

3а.

	ЧОЛОВІКИ	ЖІНКИ	РАЗОМ
ч. + ж.	7	21	28
ч.	74	104	178
свій варіант	1	7	8
без відповіді	-	2	2
РАЗОМ	82	134	216

3б.

	ЧОЛОВІКИ	ЖІНКИ	РАЗОМ
ч.	67	96	163
ч. + ж.	5	12	17
ж. + ч.	7	21	28
свій варіант	3	4	7
без відповіді	-	1	1
РАЗОМ	82	134	216

3в.

	ЧОЛОВІКИ	ЖІНКИ	РАЗОМ
ж.	33	76	109
ч.	48	56	104
свій варіант	1	2	3
без відповіді	-	-	-
РАЗОМ	82	134	216

4.

	ЧОЛОВІКИ	ЖІНКИ	РАЗОМ
схвально	11	28	39
скоріше схвально	22	67	89
нейтрально	34	27	61
скоріше негативно	7	4	11
негативно	4	3	7
без відповіді	4	5	9
РАЗОМ	82	134	216

**Результати опитування українців /-ок віком від 18 до 25 років. Розподіл
відповідей за місцем постійного проживання респондентів**

1.

	Мешканці міста	Мешканці села	РАЗОМ
схвально	28	5	33
скоріше схвально	25	3	28
нейтрально	103	10	113
скоріше негативно	27	1	28
негативно	11	1	12
без відповіді	2	-	2
РАЗОМ	196	20	216

2.

	Мешканці міста	Мешканці села	РАЗОМ
схвально	57	10	67
скоріше схвально	35	-	35
нейтрально	50	4	54
скоріше негативно	36	5	41
негативно	17	1	18
без відповіді	1	-	1
РАЗОМ	196	20	216

3а.

	Мешканці міста	Мешканці села	РАЗОМ
ч. + ж.	23	5	28
ч.	163	15	178
свій варіант	8	-	8
без відповіді	2	-	2
РАЗОМ	196	20	216

3б.

	Мешканці міста	Мешканці села	РАЗОМ
ч.	152	11	163
ч. + ж.	13	4	17
ж. + ч.	24	4	28
свій варіант	7	-	7
без відповіді	-	1	1
РАЗОМ	196	20	216

3в.

	Мешканці міста	Мешканці села	РАЗОМ
ж.	99	10	109
ч.	94	10	104
свій варіант	3	-	3
без відповіді	-	-	-
РАЗОМ	196	20	216

4.

	Мешканці міста	Мешканці села	РАЗОМ
схвально	33	6	39
скоріше схвально	86	3	89
нейтрально	56	5	61
скоріше негативно	9	2	11
негативно	5	2	7
без відповіді	7	2	9
РАЗОМ	196	20	216

**Результати опитування українців /-ок віком від 18 до 25 років. Розподіл
відповідей за рівнем освіти респондентів**

1.

	Мають вищу освіту	Здобувають вищу освіту	Не мають вищої освіти	РАЗОМ
схвально	14	15	4	33
скоріше схвально	17	11	-	28
нейтрально	61	50	2	113
скоріше негативно	16	11	1	28
негативно	9	2	1	12
без відповіді	-	1	1	2
РАЗОМ	117	90	9	216

2.

	Мають вищу освіту	Здобувають вищу освіту	Не мають вищої освіти	РАЗОМ
схвально	34	27	6	67
скоріше схвально	23	12	-	35
нейтрально	24	29	1	54
скоріше негативно	27	13	1	41
негативно	9	9	-	18
без відповіді	-	-	1	1
РАЗОМ	117	90	9	216

3а.

	Мають вищу освіту	Здобувають вищу освіту	Не мають вищої освіти	РАЗОМ
ч. + ж.	11	16	1	28
ч.	100	71	7	178
свій варіант	5	2	1	8
без відповіді	-	2	-	2
РАЗОМ	117	90	9	216

3б.

	Мають вищу освіту	Здобувають вищу освіту	Не мають вищої освіти	РАЗОМ
ч.	93	65	5	163
ч. + ж.	9	7	1	17
ж. + ч.	11	15	2	28
свій варіант	4	2	1	7
без відповіді	-	1	-	1
РАЗОМ	117	90	9	216

3в.

	Мають вищу освіту	Здобувають вищу освіту	Не мають вищої освіти	РАЗОМ
ж.	62	40	7	109
ч.	53	49	2	104
свій варіант	2	1	-	3
без відповіді	-	-	-	-
РАЗОМ	117	90	9	216

4.

	Мають вищу освіту	Здобувають вищу освіту	Не мають вищої освіти	РАЗОМ
схвально	16	19	4	39
скоріше схв.	50	37	2	89
нейтрально	34	25	2	61
скоріше негативно	7	4	-	11
негативно	4	2	1	7
без відповіді	6	3	-	9
РАЗОМ	117	90	9	216

РЕЗУЛЬТАТИ АНКЕТИ ФРАНЦУЗЬКОЮ МОВОЮ

Результати опитування мешканців /-ок Франції віком від 18 до 25 років.

Загальна картина

1.

схвально	56
скоріше схвально	71
нейтрально	49
скоріше негативно	14
негативно	7
без відповіді	1
РАЗОМ	198

2.

схвально	61
скоріше схвально	65
нейтрально	48
скоріше негативно	13
негативно	10
без відповіді	1
РАЗОМ	198

3а.

ж.	92
ч.	104
свій варіант	2
без відповіді	-
РАЗОМ	198

3б.

ж.	161
ч.	34
свій варіант	2
без відповіді	1
РАЗОМ	198

3с.

ж.	78
ч.	110
свій варіант	9
без відповіді	1
РАЗОМ	198

4.

схвально	11
скоріше схвально	37
нейтрально	84
скоріше негативно	45
негативно	8
без відповіді	13
РАЗОМ	198

**Результати опитування мешканців /-ок Франції віком від 18 до 25 років.
Розподіл відповідей за статтю респондентів**

1.

	ЧОЛОВІКИ	ЖІНКИ	РАЗОМ
схвально	6	50	56
скоріше схвально	18	53	71
нейтрально	19	30	49
скоріше негативно	6	8	14
негативно	6	1	7
без відповіді	-	1	1
РАЗОМ	55	143	198

2.

	ЧОЛОВІКИ	ЖІНКИ	РАЗОМ
схвально	8	53	61
скоріше схвально	18	47	65
нейтрально	16	32	48
скоріше негативно	5	8	13
негативно	8	2	10
без відповіді	-	1	1
РАЗОМ	55	143	198

3а.

	ЧОЛОВІКИ	ЖІНКИ	РАЗОМ
ж.	23	69	92
ч.	30	74	104
свій варіант	2	-	2
без відповіді	-	-	-
РАЗОМ	55	143	198

3б.

	ЧОЛОВІКИ	ЖІНКИ	РАЗОМ
ж.	40	121	161
ч.	14	20	34
свій варіант	1	1	2
без відповіді	-	1	1
РАЗОМ	55	143	198

3с.

	ЧОЛОВІКИ	ЖІНКИ	РАЗОМ
ж.	16	62	78
ч.	35	75	110
свій варіант	4	5	9
без відповіді	-	1	1
РАЗОМ	55	143	198

4.

	ЧОЛОВІКИ	ЖІНКИ	РАЗОМ
схвально	-	11	11
скоріше схвально	6	31	37
нейтрально	27	57	84
скоріше негативно	14	31	45
негативно	3	5	8
без відповіді	5	8	13
РАЗОМ	55	143	198

**Результати опитування мешканців /-ок Франції віком від 18 до 25 років.
Розподіл відповідей за місцем постійного проживання респондентів**

1.

	Мешканці міста	Мешканці села	РАЗОМ
схвально	44	12	56
скоріше схвально	44	27	71
нейтрально	36	13	49
скоріше негативно	9	5	14
негативно	7	-	7
без відповіді	-	1	1
РАЗОМ	140	58	198

2.

	Мешканці міста	Мешканці села	РАЗОМ
схвально	48	13	61
скоріше схвально	42	23	65
нейтрально	32	16	48
скоріше негат.	10	3	13
негативно	8	2	10
без відповіді	-	1	1
РАЗОМ	140	58	198

3а.

	Мешканці міста	Мешканці села	РАЗОМ
ж.	65	27	92
ч.	73	31	104
свій варіант	2	-	2
без відповіді	-	-	-
РАЗОМ	140	58	198

3б.

	Мешканці міста	Мешканці села	РАЗОМ
ж.	114	47	161
ч.	25	9	34
свій варіант	1	1	2
без відповіді	-	1	1
РАЗОМ	140	58	198

3с.

	Мешканці міста	Мешканці села	РАЗОМ
ж.	52	26	78
ч.	81	29	110
свій варіант	6	3	9
без відповіді	1	-	1
РАЗОМ	140	58	198

4.

	Мешканці міста	Мешканці села	РАЗОМ
схвально	10	1	11
скоріше схвально	28	9	37
нейтрально	53	31	84
скоріше негативно	32	13	45
негативно	7	1	8
без відповіді	10	3	13
РАЗОМ	140	58	198

**Результати опитування мешканців /-ок Франції віком від 18 до 25 років.
Розподіл відповідей за рівнем освіти респондентів**

1.

	Мають вищу освіту	Здобувають вищу освіту	Не мають вищої освіти	РАЗОМ
схвально	16	37	3	56
скоріше схвально	13	58	-	71
нейтрально	13	36	-	49
скоріше негативно	2	12	-	14
негативно	3	3	1	7
без відповіді	-	1	-	1
РАЗОМ	47	147	4	198

2.

	Мають вищу освіту	Здобувають вищу освіту	Не мають вищої освіти	РАЗОМ
схвально	18	41	2	61
скоріше схвально	15	50	-	65
нейтрально	6	41	1	48
скоріше негативно	4	9	-	13
негативно	4	6	1	10
без відповіді	-	1	-	1
РАЗОМ	47	147	4	198

3а.

	Мають вищу освіту	Здобувають вищу освіту	Не мають вищої освіти	РАЗОМ
ж.	24	65	3	92
ч.	23	80	1	104
свій варіант	-	2	-	2
без відповіді	-	-	-	-
РАЗОМ	47	147	4	198

3б.

	Мають вищу освіту	Здобувають вищу освіту	Не мають вищої освіти	РАЗОМ
ж.	36	122	3	161
ч.	10	23	1	34
свій варіант	1	1	-	2
без відповіді	-	1	-	1
РАЗОМ	47	147	4	198

3с.

	Мають вищу освіту	Здобувають вищу освіту	Не мають вищої освіти	РАЗОМ
ж.	22	53	3	78
ч.	21	88	1	110
свій варіант	4	5	-	9
без відповіді	-	1	-	1
РАЗОМ	47	147	4	198

4.

	Мають вищу освіту	Здобувають вищу освіту	Не мають вищої освіти	РАЗОМ
схвально	1	10	-	11
скоріше схвально	8	28	1	37
нейтрально	24	60	-	84
скоріше негативно	7	37	1	45
негативно	3	3	2	8
без відповіді	4	9	-	13
РАЗОМ	47	147	4	198